

POSITION PAPER

Van de NLVOW inzake de motivatie van de provincie Gelderland om te besluiten tot het verlenen van Omgevingsvergunning voor de bouw van een windpark Echteld-Lienden in de gemeenten Nederbetuwe en Buren [¹].

28 juli 2025

1 Inhoud

2	Wat is de bevoegdheid van de provincie ?	1
3	Inbreng van de NLVOW bij de Provincie Gelderland	2
4	Het behaald zijn van doelstelling in het Klimaatakkoord.....	4
4.1	Bron 1: PBL.....	4
4.2	Bron 2: Entrance.....	4
4.3	Bron 3: NPRES	6
4.4	Bron 4: Minister K&GG.....	7
4.5	Bron 5: INEK	8
5	Wat na het Klimaatakkoord, na 2030 ?.....	8
6	Hoe zit dat met RES-biedingen 1.0 ?.....	10
7	Windladder provincie Gelderland.....	13
8	Bijlage Inbreng van NLVOW bij de provincie Gelderland	15
9	Bijlage Onjuiste beantwoording van zienswijze NLVOW	16
10	Bijlage RES-biedingen	17

2 Wat is de bevoegdheid van de provincie ?

De Provincie is bevoegd gezag voor verlenen van Omgevingsvergunningen bij windturbine projecten >5 MW, of na de Energiewet 2024 >15 MW. Bevoegdheid wil niet zeggen dat de Provincie belangen van de betreffende gemeente mag negeren. Het staat gemeenteraden vrij om ergens een windpark te vergunnen, en eveneens kan Provinciale Staten zo beslissen. Dat laatste echter niet tegen een gemeente(raad) in die geen windvergunning op basis van het Klimaatakkoord 2019 c.q. het Nationaal Programma RES wil.

Want ook een Provincie is gebonden aan het Klimaatakkoord 2019 met een bottom-up benadering (RES). Dan hoort een Provincie niet in te gaan tegen (voldoende) bieding vanuit een gemeente in welke vrije techniekkeuze dan ook vanuit het Klimaatakkoord. Zij heeft zeker geen taak daartegen in om “netbalans” af te dwingen door te dwingen windenergie in de plaats te stellen van zonenergie. Verder heeft een provincie geen taakstelling meer voor windvergunning vanuit de (nationale) regelgeving, zodra de doelstelling van 35 TWh/jaar duurzame opwek op land uit het Klimaatakkoord 2019 is behaald. Dan is het zeker niet meer mogelijk als provincie te handelen vanuit “hoger” of

¹ <https://www.gelderland.nl/themas/wonen-en-leven/woningen-en-bouwprojecten/inpassingsplannen/energiepark-echteld-lienden/archief-energiepark>

“algemeen” belang tegen een gemeente in. NLVOW betoogt dat de provincie Gelderland geen motivatie kan vinden in het (alsnog) voldoen aan de doelstelling van 35 TWh/jaar zoals de reactie van de provincie op zienswijze(n) o.a. van de NLVOW beweert [²].

De NLVOW grijpt geen actie aan om het windpark “Echteld-Lienden” tegen te gaan, maar wil het belang van onze leden/omwonenden behartigen: Een gemeente staat dicht bij de burgers dan een provincie, de betrokken gemeente Buren verwoordt wat haar burgers er van vinden. Een provincie heeft niet de benodigde motivatie uit enig hoger belang van energie-doelstellingen om precies hier een gemeente (en dus onze omwonenden) te overrulen. Bottum up besluiten is ook al uit het Klimaatakkoord de aangewezen weg, naast dus het al bereikt hebben van de 35 TWh/jaar doelstelling. Daarop beroept de provincie zich desondanks, door te wijzen op een Regio-RES-bieding of hoe die door overheden kennelijk ook maar geïnterpreteerd worden. NLVOW stelt dat het woord RES compleet uit is, de veiling is gesloten, biedingen kunnen en hoeven niet meer geleverd worden c.f. klimaatakkoord, uitverkocht [³].

De Omgevingswet ⁴ gaat uit van het subsidiariteitsbeginsel (decentraal, tenzij) dat gemeenten in principe de primaire verantwoordelijkheid dragen. Gemeenten mogen hun bevoegdheid als bevoegd gezag overdragen aan de provincie, o.m. op grond van de omvang uit de Energiewet. Maar omgekeerd vereist de Omgevingswet dat provincies bij een provinciale Interventie hun acties motiveren, waarmee de nadruk ligt op een zorgvuldige afweging van subsidiariteit en proportionaliteit. Het is duidelijk dat een RES-bieding terzijde leggen daar niet toe behoort. Een provincie kan ook al vanuit de Provinciewet ⁵ en het Thorbecke-huis geen nationale belangen behartigen, indien strijdigheid ontstaat met de manier waarop het Rijk of een gemeente deze behartigt.

3 Inbreng van de NLVOW bij de Provincie Gelderland

De NLVOW ziet meerdere provincies die na het bereiken van de doelstelling van 35 TWh/jaar duurzame opwek op land uit het Klimaatakkoord 2019 toch doorgaan met een mate van pressie en zelfs dwang/overruling van gemeenten om meer wind op land te faciliteren. Deels wordt gewezen op eerdere biedingen RES 1.0 van gemeenten, met name verwoord door het NPRES als oproep ambitieus door te gaan. Deels ook menen die provincies als partner in het Klimaatakkoord 2019 verder te mogen gaan door eigen provinciale doelen te stellen, meestal vanuit zicht op de periode na 2030, of gewoon vanuit eigen provinciale ambitie. Hiermee gaan zij verder dan sommige gemeenten willen en gaan de provincie verder dan het Klimaatakkoord 2019. Dit komt wel zeer duidelijk naar voren bij de provincie Gelderland inzake hun concept omgevingsvergunning rond het windpark Echteld-Lienden, waarbij de provincie duidelijk tegen een gemeente Buren in haar eigen ambities doorzet, zonder motivatie van hoger belang.

Het NLVOW heeft de provincie Gelderland haar visie gegeven, zowel in een ingediende zienswijze d.d. 13 november 2024, als aan de Provinciale Staten op 16 oktober 2024 en 4 juni 2025. Deze bijdragen zijn in dit Paper opgenomen als 8 Bijlage Inbreng van NLVOW bij de provincie Gelderland.

² zie Bijlage Onjuiste beantwoording van zienswijze NLVOW

³ Zie 6 Hoe zit dat met RES-biedingen 1.0 ?

⁴ artikel 2.3 Omgevingswet, zie voor proportionaliteit art 2.3 lid 2 en lid 3.

⁵ artikel 118 van de Provinciewet <https://www.dirkzwager.nl/omgevingswet/wettekst/hoofdstuk-2-taken-en-bevoegdheden-van-bestuursorganen/afdeling-21-algemene-bepalingen/23-algemene-criteria-verdeling-van-taken-en-bevoegdheden/>

Hierop heeft GS gereageerd met een Zienswijzennota [⁶], gepubliceerd pas op 1 april 2025, publicatie nog later. De Zienswijze van NLVOW is daarin slechts en onjuist beantwoord met de mededeling dat “om de doelstelling van 35 TWh uit het RES te halen, het windpark Echteld-Lienden nodig is”. In dezelfde 8 Bijlage Inbreng van NLVOW bij de provincie Gelderland is opgenomen hoe NLVOW hierop heeft gereageerd naar PS van de provincie Gelderland op 4 juni 2025. Namelijk dat de beantwoording in de Zienswijzennota pertinent onjuist is op meerdere aspecten, waaronder dat de doelstelling 35 TWh/jaar nog bereikt zou moeten worden middels de Omgevingsvergunning windpark Echteld-Lienden.

De gemeente Buren heeft besloten geen windpark in de gemeente te kunnen/willen plaatsen. Als reden om wel te willen gaan voorzien in een Omgevingsvergunning voor een “windpark Echteld Lienden” noemt de provincie Gelderland slechts (onterecht) dat

- De doelen van het Klimaatakkoord nog behaald zouden moeten gaan worden (35 TWh/jaar duurzame productie)
- De doelen van het Regio-bod RES 1.0 behaald zouden moeten worden, met een door de provincie bepaalde mix van zon en wind (terwijl deze keuze van techniek geheel vrij is in het Klimaatakkoord)
- De provincie een locatieonderzoek onder m.e.r. heeft uitgevoerd en tevens een project m.e.r. heeft laten uitvoeren waarin zij haar eigen gestelde doelen voor wind op land wil realiseren (met in die MER's dezelfde beperking van realisatie alleen van dat ene windpark op die locatie, zonder alternatievenontwikkelingen elders en zonder beoordeling van nut en noodzaak en milieueffecten tussen die alternatieven ⁷)

Voor elk van deze 3 doeltypen kan de provincie Gelderland zich niet baseren op enig argument van algemeen belang dat volgt uit hoger nationaal en/of Europees belang, zodat de provincie zich niet kan baseren op enig eigen provinciaal belang dat kennelijk moet volgen uit een niet wettelijk proces van regionale energie strategieën. Nog sterker zoekt de provincie Gelderland met elk van deze 3 doeltypen het nationaal beleid te frustreren, dat eerst de Noordzee als 13^e provincie wil benutten voor een veel verder reikende doelstelling per 2050. Belangrijker nog voor de NLVOW is dat de provincie Gelderland voorbijgaat aan enige afweging of welke energiedoelstellingen dan ook beter buiten haar provincie vervuld kunnen worden, zoals het Rijk in het NPE voorziet op de Noordzee en in de besluitname als alternatief en zeker in zorgplicht had moeten worden meegewogen.

De provincie Gelderland kan geen argument van hoger belang aandragen dat een windpark Echteld-Lienden noodzakelijk is. De provincie Gelderland draagt daar alleen invalide argumenten voor aan, zoals hier beschreven en weerlegd. Daarmee brengt zij onnodige schade toe aan het belang van omwonenden, hun gezondheid, woonkwaliteit en leefomgeving. Schade is namelijk extra te voorkomen nu alle doelen voor zowel 2030 als 2050 geheel binnen bereik zijn gekomen. En dat kan in vele scenario's en dus zelfs zonder toevoeging van windturbines op land. Ook de provincie kan dus wat minder gestrest en rigide zijn, het hoeft niet meer. Een tanker is misschien moeilijk in een bocht te krijgen, maar moet niet blind doorvaren. En speel zeker niet rechtstatelijk vals tegen Gemeenteraden en Rijksbeleid in. Geef de burgers en omwonenden een afgesproken einde aan toevoegen van wind op land op plaatsen waar zij dat niet zitten. Meer wind op land is niet nodig en kannibaliseert slechts de meer efficiënte royale wind op zee ⁸.

⁶ <https:// Gelderland.stateninformatie.nl/document/15354722/1/Bijlage+1+Zienswijzennota+Ontwerp-projectbesluit+Windpark+Echteld-Lienden>

⁷ Commissie voor de mer, Windpark Echteld-Lienden, provincie Gelderland, Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop, 27 november 2024 / projectnummer: 3735

⁸ Blz 22 Verkenning van toekomstige ontwikkelingen en uitdagingen voor een klimaatneutraal elektriciteits-systeem in Nederland, 2030-2050, Achtergrondrapport bij de PBL-studie Trajectverkenning Klimaatneutraal

4 Het behaald zijn van doelstelling in het Klimaatakkoord

In 2019 sloten de overheid, bedrijven, vakbonden en ngo's (met geweigerde deelname van omwonenden) het Klimaatakkoord: een pakket maatregelen waarmee Nederland in 2030 zijn CO₂-uitstoot met 49 procent moet hebben gereduceerd ten opzichte van 1990. Al per 23 december 2022⁹ realiseerde de Minister voor Klimaat en Energie zich *“dat het kwantitatieve doel van 2030 binnen bereik ligt zie ik vooralsnog geen reden tot aanvullende maatregelen”*. Het doel van 35 TWh/jaar duurzame opwek op land¹⁰ werd dus tot op heden niet opgehoogd, ook niet na ophoging naar doel 55% CO₂-reductie.

4.1 Bron 1: PBL

Het PBL is vanuit en voor het Klimaatakkoord de aangewezen instantie voor de monitoring van de vordering van dit doel. Zij baseert zich op diverse cijfers, voornamelijk vanuit CBS, ook al ligt CBS logischerwijs in tijd achter op de realiteit.

De laatste “Monitor RES” van het PBL is van 12 december 2024 [¹¹], met daarin de conclusie op blz 20: *“Dit resulteert in een totale verwachte productie van 37 tot 45 terawattuur [in 2030]. Hiermee ligt de hele bandbreedte boven de 35 terawattuur.”* En vervolgens telt het PBL er een gedeelte van 4 TWh/jaar daarboven van de komende groei van “kleinschalige zon-p.v.-productie” bij op (installaties <15 kw, zon op dak), om op blz 21 tot slotsom te komen *“Hiermee komt de schatting voor de totale hernieuwbare elektriciteitsproductie in de RES in 2030 uit op een bandbreedte van 41 tot 49 terawattuur”*. Dit alles nog onder aftrek van in Klimaatakkoord afgesproken 7 TWh/jaar kleinschalig zon al aanwezig in 2019. Zodra die 35 TWh/jaar is bereikt kan die 7 TWh/jaar weer bijgeteld worden om te komen tot een totaal aan duurzame opwek op land van 48 tot 56 TWh/jaar. Dit reikt al tot boven de RES biedingen van in totaal 55 TWh/jaar.

Andere overheidspublicaties zijn soms niet tijdig bijgewerkt en stellen dat het doel van 35 TWh/jaar duurzame productie “net nog niet” zou zijn bereikt. Hier moet dan een andere datum of andere definities zijn toegepast, dan het verantwoordelijke PBL hanteert. Zo is het Dashbord Klimaatbeleid [¹²] onvoldoende bijgewerkt, want is gebaseerd op de Monitor RES 2023.

4.2 Bron 2: Entrance

Een meer actuele stand van zaken levert Entrance (Martien Visser) [¹³], die steeds zijn informatievoorsprong bevestigd heeft gezien in latere CBS cijfers. De bandbreedte van PBL is volgens hem per 1 juli 2025 te fixeren op 39.7 TWh/jaar, ruim meer dan het beoogde RES-doel van 35 TWh/jaar.

Nederland 2050 (TVKN 2050), TNO, 24-4-2024, <https://www.pbl.nl/downloads/tno-2024-verkenning-van-toekomstige-ontwikkelingen-elektriciteitssysteem-in-nederland-2030-2050.pdf>

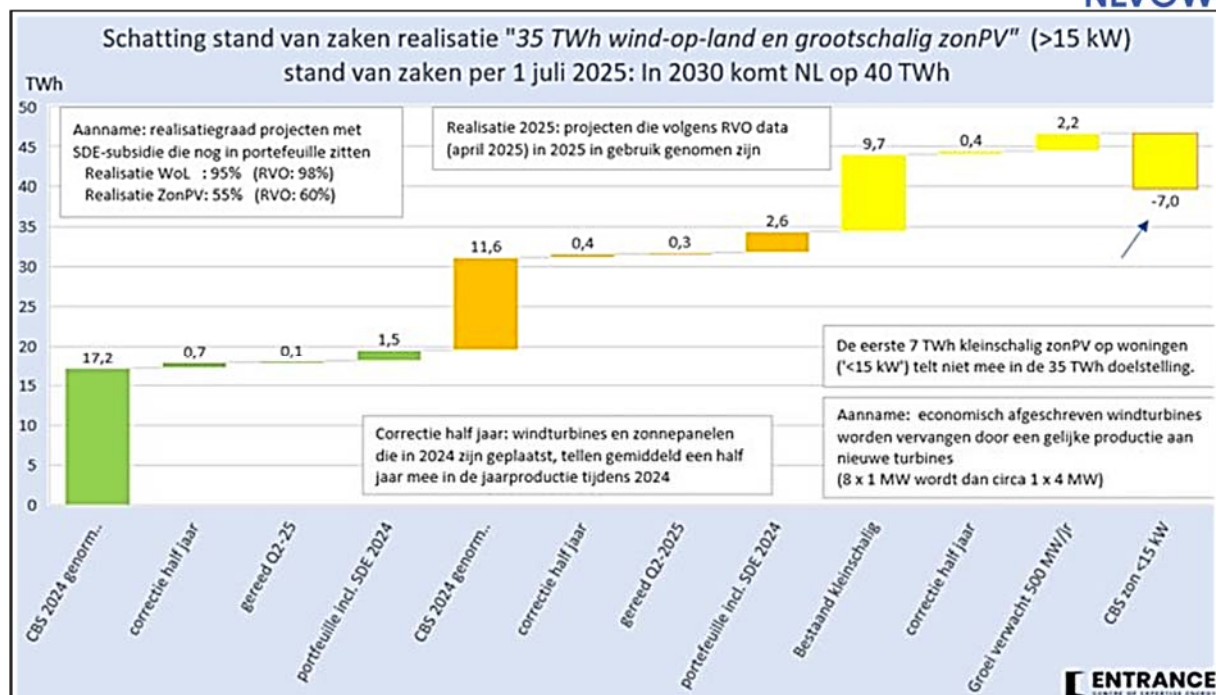
⁹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2022–2023, 32 813, nr. 1166

¹⁰ Klimaatakkoord 2019 blz 182 punt C5.10 - afspraak ophoging punt d”, dat allereerst wordt gekeken naar de mogelijkheden voor Wind op Zee en kleinschalig zon

¹¹ <https://www.pbl.nl/publicaties/monitor-res-2024>

¹² <https://dashboardklimaatbeleid.nl/mosaic/mosaic/hernieuwbaar-op-land>

¹³ https://x.com/BM_Visser/status/194283988648249679

In tabelvorm hieronder is te zien dat nu reeds bijna 38 TWh/jaar is zeker gesteld. Daarmee is de doelstelling van het Klimaatakkoord nu reeds bereikt.

Martien Visser 1-7-2025

	wind	zon	subtot	klein	totaal
eerste 7 TWh tel niet mee			0	-7	-7
cbs 2024	17.2	11.6	28.8	9.7	38.5
correctie	0.7	0.4	1.1	0.4	1.5
gereed Q2-2025	0.1	0.3	0.4	0.2	0.6
	18	12.3	30.3	3.3	33.6
portefeuille incl SDE 2024	1.5	2.6	4.1		4.1
	19.5	14.9	34.4	3.3	37.7
eerste 7 TWh weer bijtellen				7	7
2025-2029 autonoom	p.m.	p.m.	p.m.	2	2
				12.3	46.7

Van medio 2025 tot 2030 zullen aannemelijk nog 2 TWh/jaar kleinschalig zon worden toegevoegd. Het is de vraag of in die periode van medio 2025 tot 2030 (p.m.) nog nieuwe projecten wind en zon op land vergund worden, SDE subsidie zullen verkrijgen en tijdig voor 2030 gerealiseerd kunnen worden.

Maar doelstellingsnoodzaak voor toevoegingen na heden is daarvoor niet en ze zijn bovendien twijfelachtig in realisatie per 2030 volgens het klimaatakkoord 2019 afdeling C5. Elektriciteit, dat stelt in paragraaf "C5.5 Productie uit hernieuwbare bronnen op land, afspraken a." :

- Ten aanzien van de planning zullen de decentrale overheden zorgen dat de ruimtelijke maatregelen voor hernieuwbaar op land in een groot deel van de regio's medio 2021 zal zijn afgerond. Gezamenlijk doel is dat **uiterlijk op 1 januari 2025 alle aangevraagde benodigde vergunningen zijn afgegeven** en dat voorkomende gevallen tenders voor uitgifte van projecten zijn afgerond met oog op de tijdige realisatie van de opgave.

- Voor kostenreductie is het essentieel dat er een voortdurende, stabiele en voorspelbare pijplijn aan projecten voor zon en wind op land bestaat. Om de ambitie te realiseren is het uitgangspunt dat in 2025 de projecten die optellen tot minimaal 35 TWh een SDE+-subsidie aangevraagd hebben.
- Jaarlijks maken de partijen van het Klimaatakkoord een prognose van het benodigde uitrolpad in TWh op basis van de doelstellingen van het klimaatakkoord en de actuele prognose voor ontwikkeling van de markt. Als onderdeel van deze monitoring spreken partijen af dat, ten dienste van het kostenreductiepad, een indicatief uitrolpad wordt gehanteerd waarbij uiterlijk 1 januari 2023 50 %, 1 januari 2024 70 % en **1 januari 2025 100 % van de te realiseren projecten planologisch is vergund**. Dit laatste is dus volmondig gelukt.

Een vergunning voor het windpark Echteld Lienden komt daarmee echter te laat voor het RES-proces en het Klimaatakkoord 2019.

4.3 Bron 3: NPRES

De biedingen RES moesten worden ingediend bij het Nationaal Programma NPRES, die de resultaten doorstuurt aan het PBL om de voortgang van het Klimaatakkoord te monitoren. PBL is er duidelijk over dat de 35 TWh/jaar duurzame opwek nu reeds is behaald. Ook het NPRES dat van PBL afhankelijk is bevestigt zelf dat in de jaarlijkse “FOTO”. De “Foto NP RES juli 2025” [¹⁴] begint netjes met *“De Klimaatakkoord-doelstelling van ten minste 35 TWh in 2030 wordt gehaald,”* Met achter de komma meteen een nieuw fenomeen : *“, maar het gezamenlijke streefdoel van 55 TWh verdwijnt steeds verder uit beeld.”* Dit “streefdoel” of “totale som van biedingen” volgt niet uit het Klimaatakkoord of enig ander ministerieel besluit. Het NPRES dat gemeenten en provincies helpen wil in voortgang van nog meer duurzame opwek op land, heeft een eigen serie argumenten bij voortgang van duurzame opwek na 2030, waaronder dat de “biedingen” in de RES democratisch gelegitimeerd zouden zijn door gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen besturen van waterschappen. Terwijl deze biedingen duidelijk moesten leiden tot de enige taakstelling van opgeteld 35 TWh/jaar, propageert het NPRES nu volhouden van de ambitie uit die biedingen.

Nu de 35 TWh/jaar doelstelling is behaald, maken sommigen zich zorgen hoe de goede bedoelingen van RES-regio's alsnog verzilverd kunnen worden na 2030. Allereerst moet gesteld worden dat elke gemeente zich bij democratisch besluit van de gemeenteraad mag committeren aan extra duurzame energie binnen haar grenzen. Dat moet dan gebeuren in de Omgevingswet met name in het ruimtelijk spoor, zoals in een Omgevingsvisie gecombineerd met een planMER. Maar NPRES moet nalaten daartoe enige verplichting of morele dwang te gebruiken in haar communicaties. De door NPRES uitgevonden term “streefdoel” op land 55 TWh/jaar is misleidend, omdat het doel van het Klimaatakkoord bewust niet is opgehoogd tot boven 35 TWh/jaar. Met name gemeenten die vinden dat ze voldoende hebben bijgedragen of stellen dat (meer) duurzame energie niet past binnen hun grenzen voldoen aan de bedoeling van het klimaatakkoord om van onderaf ruimte voor duurzame energie te zoeken. **Gemeenten kunnen nu elk moment een RES-bieding, die gewoon niet bindend is, ongedaan maken vanuit haar motivaties, danwel zijn desgewenst juridisch automatisch vrijgesteld van effectueren.**

Sommige provincies vinden dat ze een morele verantwoordelijkheid hebben om als deelnemer in het Klimaatakkoord verdergaande eisen te stellen dan de 35 TWh/jaar en dan vaak ook nog volgens hun voorschrift uitsluitend door extra toevoeging van alleen windenergie op land. Ook dit is een illegale interpretatie van het bottom-up principe van het Klimaatakkoord, het zet het Rijk voor gek, maar ook de gemeenten en zeker de burgers. De Provincies zijn wel bevoegd gezag voor de beoordeling van

¹⁴ <https://documenten.regionale-energiestrategie.nl/np-res-foto-juli-2025>

vergunningaanvragen voor wat grotere vermogens wind op land. Maar juist het gebruik maken van die bevoegdheden vereist behoorlijk bestuur in balans met Rijksbeleid (Klimaatakkoord) en gemeentelijk beleid. In de genoemde “Foto NP RES juli 2025” bejubelt het NPRES de dwingende rol die sommige provincies in het Klimaatakkoord willen innemen: *“De verhoudingen in de regio's zijn aan het verschuiven. Onder andere doordat verschillende provincies hun formele rol pakken om toch de gezamenlijk afgesproken opwek te realiseren, met name voor windenergie.”* Maar provincies kunnen geen beroep meer doen op provinciale doelen die het bereikte RES-doel van 35 TWh/jaar overstijgen, om gemeenten te dwingen.

Het NPRES kan natuurlijk voortgaan met het begeleiden van gemeenten die ongedwongen verder willen met plaatsing van duurzame energie in hun gemeentegrenzen. Daar hoort echter geen moralistische dwang bij naar het “streefdoel” van NPRES zelf. Het getal van 55 TWh/jaar in 2030 daarbij is geen taakstelling (bijv. AmvB), maar een eigen “ambitie”. Het NPRES werkt met haar adviezen aan overheden via niet openbare websitegedeelten, burgers hebben geen toegang tot afgeschermd informatie. NPRES ziet als één van de belemmeringen “des- en misinformatie”, maar de informatie van NRES zelf is op zijn minst eenzijdig optimistisch:

- Toevoegen wind op land zou helpen in de netcongestie. Dat klopt vaak niet omdat dat duurzame opwek in de haarvaten van het net in het achterland tegengesteld is gericht aan de bestaande netinfrastructuur vanaf de voormalige centrales. Belangrijker is dat zowel wind als zon vaak (langdurig) te weinig leveren om zelfvoorziening van een gemeente of bedrijven-hub vol te houden. Of juist hun overschot bij harde wind en zon kwijt moeten. De ontbrekende of het teveel aan lokale energie is te omvangrijk voor een zelfs grote batterij. Op die momenten is ineens een enorme aan- of afvoer van elektriciteit benodigd, met alle netcongestie van dien. Niet voor niets moet eerst de waterstofinfrastructuur groeien, misschien over 20 jaar beschikbaar. De z.g. “decentrale ontwikkeling van het energiesysteem” belast het net juist onnodig extra bij teveel of te weinig opwek.
- Wind van zee zou uitsluitend bestemd zijn voor de “grote industrie”. Wind van zee is daarvoor wel noodzakelijk, o.a. voor omzetting naar en opslag van groene waterstof o.a. in oude gasvelden op zee. Maar het maakt niet uit voor het Nederlandse netwerk waar windenergie wordt ingevoerd in het net. Er is juist voorkeur voor invoeding vanaf de Noordzee naar locaties van (voormalige) centrales, waar de ‘snelwegen’ van 380 kV hoogspanning historisch al begonnen. Vanaf dan is in de woonhuizen en industrie niet meer herkenbaar waar de stroom vandaan kwam.

Deze fantoom-argumenten lijken exact te komen van een bijdrage opgenomen in dezelfde “Foto NP RES juli 2025” afkomstig van de Energie- en Ontwikkelbranche.

4.4 Bron 4: Minister K&GG

De minister K&GG schrijft al op 25 januari 2025 aan de Tweede Kamer [¹⁵] dat *“Uit de PBL-voortgangsmonitor en de RES-foto blijkt dat de doelstelling van 35 TWh uit het Klimaatakkoord in 2030 wordt gehaald (figuur 1). PBL schat de bandbreedte van de haalbaarheid van het doel in tussen de 37 en 45 TWh”*.

In antwoord op kamervragen gaf Minister K&GG op 16 juli 2025 aan: *“In de Monitor RES 2024 van het PBL staat dat per 1 oktober 2024 al 29,8 TWh uit wind op land en grootschalige zon-PV was gerealiseerd. Het CBS becijfert voor 2023 circa 9,1 TWh uit kleinschalige zon-PV. Samen opgeteld is*

¹⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/01/27/voortgang-regionale-energiestrategie-res-en-de-interbestuurlijke-samenwerking>

dat afgerond 39 TWh hernieuwbare elektriciteit op land.” En “De RES’en zijn, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord, gericht op het realiseren van ten minste 35 TWh zonne- en windenergie op land vóór 2030.” Ook vermeldt de Minister “Ter vergelijking: de binnenlandse productie uit wind- en zonne-energie op land bedroeg in 2024 ongeveer 40-42 TWh”, waarvan vooreerst 7 TWh terzijde moet worden gezet, omdat die er al was in 2019. **Er resteert met de achterlopende cijfers van CBS al per 1 oktober 2024 33-35 TWh/jaar duurzame opwek uit wind en grootschalige zon op land**, nog exclusief wat er sinds 2019 aan kleinschalig zon bij is gekomen.

De Tweede Kamer nam op 6 februari 2025 een motie aan [¹⁶], “dat in 2030 het mandaat van de RES-regio’s verloopt en de doelen van de RES-regio’s dan ook zijn behaald, dat versnippering in de RES-regio’s zorgt voor inconsistent energiebeleid, dat de RES-regio’s een onnodige bestuurslaag zijn waarvan de bevoegdheden en taken ook kunnen worden belegd bij gemeentes en provincies, verzoekt de regering om de RES-regio’s in 2030 of eerder op te heffen en om de relevante expertise, bevoegdheden en taken te beleggen bij de provincies.”

4.5 Bron 5: INEK

Het Update van het Integraal Nationaal Plan Energie en Klimaat 2021-2030 INEK ¹⁷ noemt ergens verstoep alleen dat het in het Klimaatakkoord door “meer dan honderd maatschappelijke (publieke en private) partijen” afgesproken doel en plafond van **35 TWh/jaar duurzame energie uit wind en zon op land volgens de RES-monitor 2023 behaald gaat worden**. Het INEK en het NPE gaat desondanks onverdroten voort met hogere producties wind ook op land, alsof dat logisch zou zijn, bij zoveel wel besproken uitbreiding van wind op zee.

Als doelen voor 2030 kent Nederland volgens het INEK o.a.:

- Ten minste 55% reductie van broeikasgasemissies ten opzichte van 1990, inclusief emissies door landgebruik (Klimaatwet), verwachte nationale bijdrage 103 megaton CO₂-eq.
- Indicatieve bijdrage aan bindend EU-doel hernieuwbare energie (RED) ¹⁸ volgens herziening uit 2023. Volgens formule minimaal 39% , Nederlandse bijdrage is gebaseerd op de KEV2023 ¹⁹ bandbreedte tussen 32-42%

Ook deze doelen worden volgens het INEK en de KEV 2023 per 2030 haalbaar geacht.

5 Wat na het Klimaatakkoord, na 2030 ?

Na het behalen van (voldoende zekerheid op) 35 TWh/jaar per 2030 is in datzelfde Nationale Klimaatakkoord 2019 (blz. 182 punt C5.10 - afspraak ophoging punt d”) afgesproken om te stoppen met verdere uitrol van wind op land en zon op veld, en zelfs te stoppen met het eventueel ophogen van de doelstelling indien er voldoende ruimte voor extra wind op zee wordt gevonden. Dat laatste is reeds ruim vastgelegd, nog onlangs in het Programma Noordzee 2022-2027 [²⁰].

Dat is niet zonder enige reden zo afgesproken, naar aanleiding van draagvlak en opnamevermogen van de ruimte op land. En natuurlijk vanuit de zorgplicht in de milieuwetgeving om zo weinig mogelijk

¹⁶ Motie van het lid Erkens, Voorgesteld 6 februari 2025 inzake de Structuurvisie Windenergie op Zee (SV WoZ)

¹⁷ Update van het Integraal Nationaal Plan Energie en Klimaat 2021-2030, Ministerie EZK, juni 2024

¹⁸ EU Renewable Energy Directive RED III, 2023

¹⁹ (Jaarlijkse) Klimaat- en Energieverkenning 2023, PBL, 26-10-2023

²⁰ <https://www.noordzeeloket.nl/beleid/programma-noordzee-2022-2027/> en

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/09/16/kamerbrief-windenergie-op-zee-2030-2050>

negatieve effecten te veroorzaken als mogelijk is in BBT. Niet voor niets is reeds voor ca. 70 GW wind op zee planologisch aangewezen, goed voor meer dan 325 TWh/jaar (Programma Noordzee 2022, realisatie pad in Nationaal plan energiesysteem NPE [²¹]). Zij het dat onlangs pas is gebleken dat de ruimtelijke reserveringen slechts vertraagd nodig zullen zijn door vraaguitval.

Dat NPE is niet juridisch taakstellend in de zin dat het geen bindende wetgeving of verplichtingen oplegt aan gemeenten of andere overheden. Hier zijn enkele belangrijke punten om te overwegen:

1. Adviserende Rol:
 - o Het NPE fungeert voornamelijk als een strategisch document dat richtlijnen en aanbevelingen biedt voor de energietransitie in Nederland.
2. Beleidskaders:
 - o Hoewel het NPE beleidskaders vaststelt, zijn deze niet juridisch afdwingbaar. Het doel is om overheden te ondersteunen bij het behalen van de klimaatdoelen, maar de uitvoering blijft afhankelijk van lokale en regionale beleidsbeslissingen.
3. Verantwoordelijkheid van Lokale Overheden:
 - o Lokale overheden hebben de verantwoordelijkheid om de doelstellingen van het NPE te vertalen naar hun eigen beleid en plannen. Dit kan leiden tot scherpere doelen, maar de mate van verplichting verschilt per situatie.
4. Monitoring en Rapportage:
 - o Er zijn wel mechanismen voor monitoring en rapportage, maar deze zijn meer gericht op het bevorderen van transparantie en samenwerking dan op juridische afdwingbaarheid.

Het NPE is niet statisch, maar wordt elke 5 jaar aangepast aan vordering van inzichten, o.a. via het genoemde INEK en de KEV2023 [²²]. Daarnaast “hooguit één keer tussen de vijfjaarlijkse herzieningen” voor ingrijpende veranderingen. De onlangs afgekondigde verlaging van doelstellingen voor wind op zee per 2040 en 2050 wegens tegenvallende vraagontwikkeling naar elektriciteit is daar een aanzet voor.

Dat NPE bevat verschillende scenario's die gericht zijn op de toekomst van het Nederlandse energiesysteem tot 2050. Hier zijn enkele belangrijke scenario's die het NPE beschrijft:

1. Klimaatneutraal Scenario:
2. Zelfvoorzienend Scenario:
3. Diversificatie van Energiebronnen:
4. Economisch Duurzaam Scenario:
5. Technologische Innovatie:
6. Regionale Samenwerking:

Dat het NPE een zeker 'middenscenario' van Bijlage B bij het NPE beschrijft, waarin wind op land nog groeit tot 2050, heeft een informatieve strategische bedoeling. Windalarm, NLVOW en het CE-Delft hebben onweersproken laten zien dat er vele scenario's zijn naar de doelen van 2050 zonder enige toename van wind op land [²³].

De TNO verkenning ²⁴ TNO TVKN 2050 neemt nog meer scenario's ter hand en laat zien dat wind op land zeer eenvoudig is toe te voegen aan veelal laag opgevoerde potentie van wind op zee (in één van de scenario's 286 TWh). Dat is de 70 GW met dan slechts minder dan 4000 vollasturen per jaar in

²¹ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiesysteem/nationaal-plan-energiesysteem> 1-12-2023

²² (Jaarlijkse) Klimaat- en Energieverkenning KEV2023, PBL, 26-10-2023

²³ www.hetkanmetgemak.nl

²⁴ Verkenning van toekomstige ontwikkelingen en uitdagingen voor een klimaatneutraal elektriciteits-systeem in Nederland, 2030-2050, TNO TVKN 2050, 24-april 2024

plaats van de al gerealiseerde 5000 vollasturen per jaar op zee. Met de TNO verkenning is goed te zien dat het huidige NPE slechts “een mogelijke, onzekere, maar richtinggevende opstelling is naar een onzekere toekomst”, zoals het zelf ook stelt. Het noemen van een productie uit wind op land is slechts een voorbeeld, die gezien nadere mogelijkheden zo klein is dat deze eenvoudig zijn te verplaatsen naar de Noordzee of naar import of extra zon. Het wordt tijd de alternatieven voor een energiesysteem zonder verdere uitbreiding van wind op land serieus te nemen.

TNO maakt ook gewag van kannibalisme: *“als het aandeel van zon en wind in de totale elektriciteitsproductie significant toeneemt. Dit staat bekend als het zogenaamde ‘kannibalisatie-effect’.[...] Hoe groter het opgestelde vermogen zon en wind, hoe groter het aantal uren met een aanzienlijk (over)aanbod van groene stroom. In die uren daalt, binnen het huidige energiemarktmodel, de prijs voor alle stroom die op dat moment wordt geproduceerd naar (zeer) lage waarden [...] of zelfs naar negatieve waarde”*. Dit is bedoeld in de (update) nota “Het kan met gemak, wind op zee en zon op dak”²⁵, dat wind op land evenzoveel wind op zee onmogelijk maakt, terwijl die daar efficiënter en met minder milieueffecten kan worden opgewekt.

Desalniettemin moet de duurzame opwek ook na 2030 groeien om doelen van 2050 te behalen, waarvoor vele alternatieven bestaan. Want juist zon en wind op land veroorzaken zeker bij toenemend aandeel in de energievoorziening een steeds groter probleem wegens onvoorspelbaarheid en discontinue levering zoals bij windstilte, soms gedurende enkele weken. Dit vereist veel backup, veel opslag (op land slechts beperkt mogelijk), dure inkoop uit het buitenland, en verkoop van overschotten tegen negatieve prijzen naar het buitenland [26]. Het nationale systeem heeft behoefte aan meer duurzame opwek, maar dan wel regelbare opwek (regelbaar vermogen), en niet de wiebelstroom (onregelbare energie) van zon en wind op land. Dit geldt evenzo voor het tegengaan van netcongestie. Meer wind op zee, met productie en opslag van waterstof aldaar komt aan de problemen tegemoet, ook al is die wegens die waterstof-verliezen kostbaar.

De provincie Gelderland kan wel voorbereiden voor duurzame energie-opwek na 2030, maar bezorgt met meer windparken op land nog meer netproblemen dan nu al het geval is. Dit is in een MER en een MKBA voor het windpark Echteld Lienden niet meegenomen. Die zullen ook al het alternatief van wind op zee als beter en zelfs BBT beoordelen dan toevoegen van een windpark Echteld Lienden op land. Het zal wachten zijn tot de netcongestie, de onbalans en backup voldoende door het Rijk zullen zijn opgelost in een vernieuwd NPE.

6 Hoe zit dat met RES-biedingen 1.0 ?

In de genoemde Zienswijzennota komt de opmerking van de provincie Gelderland voor op zienswijze 052-28: *“We wijzen erop dat provincie Gelderland de ruimtelijke procedure voert en niet rechtstreeks is gebonden aan het beleid van de gemeentes. Wel wegen het gemeentelijke beleid en de gemeentelijke wensen natuurlijk mee bij de afwegingen die we maken.”* Het komt er op neer dat de provincie Gelderland zoekgebieden heeft aangewezen waar windpark Echteld Lienden in valt (Repowering Echteld en Buren A15). Ook is in deze RES de opwekdoelstelling geformuleerd.

Terwijl een RES-bieding beslist NIET moet worden ingediend bij een provincie maar uitsluitend bij het Nationaal Programma RES (NPRES), ziet de provincie Gelderland een meer actieve rol voor zich, die verder gaat dan volgens het Klimaatakkoord 2019 de regio's een vrije zoektocht te geven en nog wel zonder voorschrift wind en/of zon. De provincie stelt buiten de orde van de RES een samenvatting van

²⁵ www.hetkanmetgemak.nl

²⁶ <https://energiepodium.nl/artikel/afschakelen-doet-pijn>

biedingen RES 1.0 in Provinciale Staten vast op 9 juni 2021. In de genoemde Zienswijzennota stelt de provincie vervolgens: *“Later [17 juni 2021] is door de gemeenteraad van Buren het windaanbod eenzijdig uit het aanbod van Buren geschrapt. Dat heeft de RES 1.0 zoals die is vastgesteld door de provincie niet gewijzigd. De provincie heeft daarna aangegeven de windplannen in Buren en Neder Betuwe toch door te willen zetten.”*

De bieding van de betreffende RES-regio Rivierenland werd daarna net tijd op 1 juli 2021 ingediend bij het NPRES, waarin inderdaad GEEN windturbines in de gemeente Buren meer zijn opgenomen, en toch de bieding voldeed aan doelstellingen [²⁷]. Dat de provincie Gelderland daar een afwijkende visie op heeft is gebaseerd op de te grote rol die zij zich voorhoudt. In de laatste voetnoot worden hierover details gedeeld. Hier resteert dat de provincie zich onterecht de baas voelt van de RES boven de RES-regio's. Zo vindt de provincie onterecht dat de gemeenten en RES-regio's met hun bieding RES 1.0 een bestuurlijke afspraak zouden zijn aangegaan met de provincie. En dan ook nog op eindtermijn van niet de NPRES, maar eerder, op eindtermijn van “vaststelling door de provincie”. **Deze provinciale supervisie en overstijgende rol volgt uitdrukkelijk niet uit het Klimaatakkoord 2019, dat juist RES-regio's voorop stelt.**

Hier is duidelijk een misvatting aan de orde, alsof er meerdere subdoelen zouden zijn qua “RES-doelen”. Duidelijk is het Klimaatakkoord 2019 met een landelijk doel van 35 TWh/jaar. Met slechts 2 gevolgen zodra die taakstelling zal zijn bereikt, namelijk al het meerdere uitsluitend te plaatsen op de Noordzee en bijtelling van alle kleinschalige zonprojecten <15kW. Daarnaast meent de provincie Gelderland dat zij een eigen provinciaal doel er op na mag houden, namelijk zoals is vastgesteld door PS op 9 juni 2021 voornoemd. Op dat moment waren er slechts ambtelijke concepten van biedingen uit de RES regio's bekend, waarna enkele gemeenten nadien hun gemeenteraden tot een besluit zagen komen dat afwijkt van dat ambtelijke concept. De gemeenteraad van de gemeente Buren besloot op 17 juni 2021 hun bijdrage per amendement te willen aanpassen, naar een bieding zonder enige extra windenergie in hun gemeente. Ondanks toevoeging van extra zonenergie daalde daarmee het gemeentelijke doel ten opzichte van eerder binnen de RES-regio besproken. Dit vormde geen probleem voor de RES-regio Rivierenland, die slechts de reserve in hun regionaal doel iets zagen afnemen. Deze RES-regio Rivierenland diende tenslotte hun RES-1.0 bod in zonder wind in de gemeente Buren op 1 juli 2021 voornoemd. Niet bij de provincie, maar zoals voorgeschreven in het Klimaatakkoord bij de NPRES die hiervan het PBL als aangewezen administrateur daarna bericht heeft gedaan. Alle 4 genoemde niveaus hebben in het Klimaatakkoord 2019 de rol om elkaar te ondersteunen naar een totaalbod RES 1.0 van tenminste het enig verankerde doel van 35 TWh/jaar op land uit zon en wind. Een vaststelling in een PS behoort niet tot de procedure van het Klimaatakkoord 2019 en zeker niet een te vroegtijdige, voorafgaand aan bij het NPRES ingebrachte regio-biedingen. **De provincie betreurt haar gang van zaken [²⁸], maar komt niet tot aanpassing van het PS-besluit naar de realiteit van uiteindelijk bij het NPRES ingediende Regio-biedingen. Er bestaat geen “provinciaal doel” buiten de optelling van wat RES-regio's aan bieding hebben gedaan aan het NPRES. Er bestaat geen motivatie voor een provincie om een RES-regio te mogen overrulen, indien één van de daarin deelnemende gemeenten met instemming van de RES-regio een invulling heeft gegeven zonder eerdere optie van windenergie in haar gemeente. Zeker niet indien daarbij gemeten wordt aan de hand van een buiten de orde verzonnen “provinciaal doel” dat ook nog afwijkt van de RES-biedingen.**

²⁷ <https://www.buren.nl/wp-content/uploads/2024/11/Zienswijze-Windpark-Echteld-Lienden-inhoudelijke-reactie.pdf> zie paragraaf 3 en Bijlage 6 daarvan, ook opgenomen in hier 10 Bijlage RES-biedingen

²⁸ Gedeputeerde vanaf 2:35:00 van <https:// gelderland.stateninformatie.nl/vergadering/1273517/Cluster%20Economie%2C%20Energie%20en%20Klimaat>

Hetgeen bij het PBL telt voor het behalen van het landelijk doel van 35 TWh/jaar is ook niet de ambitie uit som van biedingen RES 1.0 uit de RES-regio's. Alleen hetgeen al draait, of in een staat is van vergund zijn inclusief een al verkregen SDE subsidie telt mee in het landelijk doel van 35 TWh/jaar. Over de status van de RES-biedingen stelt zowel het NPRES als de RES regio Rivierenland, dat de ambitie 2030 inhoudt dat gemeenten zich inzetten om **windprojecten mogelijk te maken als inspanningsverplichting, niet als resultaatverplichting**. Daarna hangt het af van de plannen van initiatiefnemers, eventuele technische belemmeringen en vastlegging in lokaal beleid (lokaal draagvlak, goede ruimtelijke ordening) [²⁹ ³⁰]. Het betreft ook geen harde verplichting maar een oproep van NPRES om een bieding RES 1.0 voor 1 januari 2027 om te zetten in een Omgevingsvisie. Dat zou de eerste iedereen bindende besluitname zijn, waarvoor een gemeente nu nog anderhalf jaar de tijd zou hebben. **Maar het staat een gemeente vrij om daar (ook nu) (alsnog) van af te zien, mede gezien het nu reeds bereikt hebben van de nationale doelstelling uit het Klimaatakkoord 2019 van 35 TWh/jaar duurzame opwek op land.**

De optelling van RES 1.0 biedingen tot ca. 55 TWh/jaar van in door RES-regio's ingediende RES-biedingen zijn door de minister op 23 december 2022 [³¹] gepromoveerd tot niet wettelijk "streefdoel". *"Het doel wordt met een advies van Greetje Bos daarmee niet formeel verhoogd. Liever richten we onze gezamenlijke inspanningen op het zoveel mogelijk realiseren van de biedingen van RES 1.0. Dit aanbod telt op tot 55 TWh tot 2030"*. Het volgen van deze "aanbiedingssomma" is dus geen rijksbeleid maar een beoogde voortzetting van de samenspraak in RES verband. Over de "overbiedingen" van RES 1.0 tot 55 TWh/jaar stelt alleen het NPRES vervolgens tegen het Klimaatakkoord in, dat dit "democratische besluiten" zouden zijn, waarmee gewoon verder zou kunnen worden gegaan. Maar het Nationaal Programma NPRES is niet meer dan het servicepunt om gemeenten te helpen bij de voortgang van de RES. Desondanks komt het NPRES onterecht op vele gemeenten over als een pressie vanuit het nationale bestuur. Maar een RES-bieding is niet bestuurlijk bindend voor gemeenten, het is een bericht van mogelijke bijdrage in een beoogde samenwerking. Binnen de somma van 55 TWh/jaar bevinden zich biedingen van gemeenten die daar inmiddels duidelijk van af zien, en bevinden zich biedingen van gemeenten die zich destijds geprest hebben gevoeld door dreigementen vanuit juist de provincies. **Het "streefdoel" 55 TWh/jaar noch de (somma van) RES-biedingen hebben enige wettelijke verankering noch resultaatsverplichting**. Dat kan ook niet want dan zou de vraag naar Wind op Zee evenzeer afnemen, terwijl daar het hoofddoel van het NPE is gelegen. In stand bleef dus dat bij het bereiken van het doel van 35 TWh/jaar het meerdere vooreerst geheel afkomstig moet zijn vanaf de 13e provincie: de Noordzee.

Tot slot kunnen overheden elkaar aanspreken indien een inspanning voor een RES-bod ondermaats blijft. Tenminste, zolang het RES-doel van 35 TWh/jaar duurzame opwek op land nog niet gerealiseerd zou zijn. In het geval van de gemeente Buren, met een aandeel in de bieding van RES-regio Rivierenland van 0.154 TWh/jaar, is inclusief een pijplijn van aanvragen zelfs al 0.179 TWh/jaar aan projecten voorhanden binnen de gemeente per 31 januari 2024 [³²]. Daarmee is er geen aanleiding voor vermoeden van te geringe inspanningsverplichting, zodat de provincie Gelderland daaruit geen overrulend besluit kan motiveren.

²⁹ <https://www.resrivierenland.nl/wp-content/uploads/RES-1.0-Rivierenland-6-april-2021.pdf> blz 25

³⁰ <https://nlvow.nl/archief/nlvow-analyseert-presentatie-npres-de-gemeenteraad-van-culemborg> 26 juni 2025
https://channel.royalcast.com/culemborg/#!/culemborg/20250626_1

³¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2022–2023, 32 813, nr. 1166

³² Zie "240130 Memo" in 10 Bijlage RES-biedingen

7 Windladder provincie Gelderland

De provincie Gelderland heeft een Gelderse Windladder vastgesteld [³³]. Volgens eigen beschrijving van de provincie is dit *“een stroomschema voor de aanpak van windenergieprojecten. Hiermee wordt duidelijkheid verschaft over wie (gemeente, regio of provincie) wanneer aan zet is bij windenergieprojecten. De Windladder bestaat, naast een basis, uit drie treden:*

- *basis: stimuleren draagvlak samenleving;*
- *trede 1: besluit gemeente;*
- *trede 2: regionaal overleg;*
- *trede 3: besluit provincie.*

De inzet van de Windladder faciliteert en borgt deze bovengenoemde volgorde binnen Gelderland. Hiermee garandeert de provincie dat pas als ultimum remedium de Elektriciteitswet wordt ingezet.” In het geval van het windpark Echteld Lienden heeft een gemeente een besluit genomen dat er in haar gemeente geen windenergie past, hetgeen in regionaal overleg is geaccepteerd middels een RES-bieding van de RES-regio Rivierenland (treden 1 en 2). **Het besluit van de provincie (trede 3) kan nu niet als ultimum remedium de Elektriciteitswet inzetten (niet overrulen via een provinciaal positief projectbesluit).** De provincie stelt echter [³⁴] vervolgens dat *“De Stuurgroep RES (trede 2) houdt vast aan wat gemeenteraden, uw Staten en het Algemeen Bestuur van Waterschap Rivierenland hebben besloten met de vaststelling van de RES 1.0: een gezamenlijke ambitie van 1,2 TWh.”* Maar meteen aansluitend, geheel onterecht volgens de Windladder, dat *“Voor een tijdige, zorgvuldige en adequate ruimtelijke procedure voor het project Energiepark Echteld-Lienden ligt het nu in de lijn dat de provincie dit oppakt (trede 3).”*

Vanuit het Coalitieakkoord 2023-2027 [³⁵] verkondigt de provincie Gelderland meermaals onterecht dat ze gehouden zou zijn een (positief) Projectbesluit te moeten nemen over de aanvraag om Omgevingsvergunning voor het windpark Echteld Lienden. Ten aanzien van Energie wordt daarin echter geen enkel specifiek project benoemd, maar wel *“We houden ons aan de afspraken over regionale energie strategieën die in Provinciale Staten zijn vastgesteld”* en *“Energie uit zon en wind zien we als een noodzakelijke stap om de gemaakte afspraken na te komen.”* Die afspraken van PS betreffen op zijn minst de motie van PS [³⁶] waaruit de Windladder is voortgekomen. En de gemaakte afspraken betreffen ook het Klimaatakkoord 2019 inclusief vrije keuze tussen zon en wind voor in regio's deelnemende gemeenten.

Met of zonder de RES-methodiek, heeft de provincie Gelderland gedreigd, c.q. neemt zij haar bevoegdheid uit de Elektriciteitswet art. 9c ter hand om een projectbesluit vast te stellen c.f. de Omgevingswet. De terminologie lijkt te doelen op een positief besluit, maar het Projectbesluit kan ook een afwijzing inhouden [³⁷]. **Het gehouden zijn van de provincie aan het Klimaatakkoord 2019 inclusief de maximalisatie van de RES-methodiek en inclusief de regio's en gemeenten als basis van RES-biedingen is niet alleen een geldende reden, maar zelfs een democratische noodzaak (Thorbecke) om met een Projectbesluit een aangevraagd project af te wijzen.**

³³ bijlage bij Statenbrief zaaknummer 2020-00305 d.d. 21 december 2021 na motie 21M99 van PS d.d. 15 december 20102, en basis bij bijv. “Plan-MER voor windbeleid en RES provincie Gelderland” d.d. 2 februari 2023

³⁴ Statenbrief 2022-008576 d.d. 1 november 2022

³⁵ <https://www.gelderland.nl/themas/politiek/gs/coalitieakkoord>

³⁶ motie 21M99 van PS d.d. 15 december 2021,

<https://begrotingscyclus.gelderland.nl/document/2023/Perspectiefnota/hoofdstuk/01f00000-5601-0050-7fbe-08da0106e8da>

³⁷ Handreiking Projectbesluit Omgevingswet, Verkenning Projectbesluit (aanpak en de criteria voor projectbesluiten, inclusief de mogelijkheid van afwijzing), Regeling – Omgevingsbesluit (Dit document beschrijft de wettelijke kaders en de voorwaarden waaronder een project kan worden afgewezen.)

Ten aanzien van de basis van de Windladder om draagvlak te stimuleren, verzaakt zij haar behoorlijkheid en betrouwbaarheid door telkenmale zienswijzeperioden aan te passen wegens later toegevoegde documenten. Dit betreft laatstelijk een ter visielegging [³⁸] van 5 eerder ontbrekende documenten, waarop tot 15 augustus 2025 kan worden gereageerd middels een zienswijze. De provincie Gelderland vermeldt er tevens bij dat de zienswijzen zullen worden betrokken bij de besluitvorming, maar zonder reactienota en zonder enige juridische status. **Dit wijst op een haast van de provincie om een projectbesluit te kunnen nemen en de gevolgen af te wimpelen naar een Raad van State procedure, waarvoor de NLVOW beducht is wegens daar vaak kennelijke voorkeur voor “Parijs” en voor de economische zekerheid van de vergunninghouder.**

³⁸ <https://www.buren.nl/plannen-en-projecten/windpark> “actualiteit” en <https://www.gelderland.nl/themas/wonen-en-leven/woningen-en-bouwprojecten/inpassingsplannen/energiepark-echteld-lienden/archief-energiepark>

8 Bijlage Inbreng van NLVOW bij de provincie Gelderland

Inspreektekst 16 oktober 2024 Provincie Gelderland.pdf

Zienswijze Ontwerp Besluit Echteld-Lienden - NLVOW.pdf 13 november 2024

Inspraak NLVOW 4 juni 2025 Gelderland.pdf

Schriftelijke bijdrage aan “PS-Vergadering Oordeelsvorming 16-10-2024”
Cluster Economie, Energie en Klimaat, onderdeel “Ontwerp - stukken windpark Echteld – Lienden”
Provincie Gelderland

Van NLVOW, Nederlandse Vereniging van Omwonenden Windturbines
Jan Jaap Tiemersma JanJaap.Tiemersma@nlvow.nl

Het is mooi dat de provincie Gelderland haar burgers wil horen, in dit geval heeft de NLVOW contact met mensen in een aantal locaties in de provincie, die mogelijk een toekomstige omwonende van windturbines zullen worden. Zij moeten in hun vrije tijd en zonder budget of vergoeding zelf reageren op de stapels betaalde onderzoeken en beleidstukken. Als NLVOW richten we ons ook, eveneens onbezoldigd, op het grotere geheel van wind op land in Nederland. Daarbij menen wij steeds te moeten wijzen op nut en noodzaak en verdeling van lusten en lasten.

Heilige ambitie of niet, maar als je iets wilt, doe het dan goed, en niet met verwarring van doel en middelen. Stress is niet nodig en doorzettingsmacht al helemaal niet meer.

Over die goede methode voor de energietransitie is het Klimaatakkoord 2019 duidelijk geweest; doe het van onder af, door gemeenten in regioverband te vragen waar en hoe zij vrijwillig mogelijkheden zien voor de duurzame opwek van elektriciteit. Ongeacht of dit met zon of wind op land is. Dat is het verzoek geworden om vrijwillig visie te ontwikkelen in een Regionale Energiestrategie RES. En er is niet voor niets een einde gesteld aan de negatieve effecten ervan: Voor 2030 is een doel gesteld van 35 TWh/jaar duurzame energie op land.

En dat doel is inmiddels behaald, volgens PBL eind vorig jaar al, met zeer grote waarschijnlijkheid ^{voetnoot 1} ². Vanaf dat moment stelt het Klimaatakkoord ^{voetnoot 3} dat afgesproken is om te stoppen met verdere uitrol van wind op land en zon op veld, en zelfs te stoppen met het eventueel ophogen van de doelstelling, indien er voldoende ruimte voor extra wind op zee wordt gevonden. Dat laatste is reeds gebeurd, waarbij reeds voor ca. 70 GW wind op zee planologisch is aangewezen, goed voor meer dan 3 maal het gehele huidige verbruik. Daarmee zijn alle doelen ook voor 2050 afgezekerd, zelfs ook zonder toevoeging van wind op land ^{voetnoten 4 5}. Dat kan via vele scenario's, ook al houdt het INEK ^{voetnoot 6} en het NPE ^{voetnoot 7} zonder motivatie voor het gemak één lijn aan waarin windparken op land een weinig toenemen.

Ook Minister Jetten heeft zich uitgesproken in een Kamerbrief ^{voetnoot 8} dat het doel van 35 TWh/jaar per 2030 niet hoeft te worden opgehoogd. Over de “overbiedingen” van RES 1.0 tot 55 TWh/jaar stelt

¹ Monitor RES 2023, PBL, 7 december 2023, <https://www.pbl.nl/publicaties/monitor-res-2023>

² Stand Klimaatakkoord zon+wind op land medio 2024, NLVOW, <https://nlvow.nl/actueel/het-staat-er-toch-echt-35-twhjaar>

³ blz 182 punt C5.10 - afspraak ophoging punt d", <https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

⁴ Het kan met gemak, wind op zee en zon op dak, met update juni 2024, Windalarm en NLVOW, <https://www.hetkanmetgemak.nl/rapport>

⁵ Nut en noodzaak extra wind op land in 2030 en 2050, CE Delft, februari 2023, <https://ce.nl/publicaties/nut-en-noodzaak-extra-wind-op-land-in-2030-en-2050/>

⁶ Update Integraal Nationaal Plan Energie en Klimaat 2021-2030, 21-6-2024, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/06/21/definitieve-update-integraal-nationaal-energie-en-klimaatplan>

⁷ Nationaal Plan energiesysteem, 1-12-2023, Kabinetsvisie voor het energiesysteem tot 2050, <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/12/01/nationaal-plan-energiesysteem-definitief-vastgesteld>

⁸ Kamerbrief 23-12-2022, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/12/23/voortgang-res-proces>

alleen het NPRES vervolgens tegen het Klimaatakkoord in, dat dit “democratische besluiten” zouden zijn, waarmee gewoon verder zou kunnen worden gegaan. Maar het Nationaal Programma NPRES is niet meer dan het servicepunt om gemeenten te helpen bij de voortgang van de RES. Desondanks komen zij onterecht op vele gemeenten over als een pressie vanuit het nationale bestuur. Maar een RES-bieding is niet bestuurlijk bindend voor gemeenten, het is een bericht van mogelijke bijdrage in een beoogde samenwerking.

Een aantal andere gemeenten houdt vast aan hun bieding zonder extra windparken in hun regio of gemeente. Maar zij zien nu dat de Provincie zich ermee bemoeit. Een Provincie is wel partner in het Klimaatakkoord en daarmee in de RES, maar heeft geen enkele taakstelling meer, sinds het bereiken van 35 TWh/jaar vergunde en gesubsidieerde energieparken. Dat betekent o.m. **dat een provincie in 2024 geen enkel hoger maatschappelijk belang heeft om een willekeurige gemeente te overrulen met een provinciaal projectbesluit voor een windpark.** Een mening van de Provincie dat meer duurzame energie of zelfs speciaal meer windenergie nodig zou zijn, kan niet gestoeld worden op Rijksbeleid en kan ook niet een gemeentelijk beleid terzijde zetten. Dit zou ook geheel ingaan tegen de gedachte van het Klimaatakkoord en vele overheidspublicaties, om met draagvlak van onderaf de energietransitie vorm te geven.

De Omgevingswet ^{voetnoot 9} gaat uit van het subsidiariteitsbeginsel (decentraal, tenzij) dat gemeenten in principe de primaire verantwoordelijkheid dragen. Gemeenten mogen hun bevoegdheid als bevoegd gezag overdragen aan de provincie, o.m. op grond van de omvang uit de Energiewet. Maar omgekeerd vereist de Omgevingswet dat provincies bij een provinciale Interventie hun acties motiveren, waarmee de nadruk ligt op een zorgvuldige afweging van subsidiariteit en proportionaliteit. Het is duidelijk dat een RES-bieding terzijde leggen daar niet toe behoort. Een provincie kan ook al vanuit de Provinciewet ^{voetnoot 10} en het Thorbecke-huis geen nationale belangen behartigen, indien strijdigheid ontstaat met de manier waarop het Rijk of een gemeente deze behartigt.

Beste Provincie, wees blij dat de doelen voor zowel 2030 als 2050 geheel binnen bereik zijn gekomen. En dat kan in vele scenario's en dus zelfs zonder toevoeging van windturbines op land. Wees dus wat minder gestresst en rigide, hethoeft niet meer. Een tanker is misschien moeilijk in een bocht te krijgen, maar vaar niet blind door. En speel zeker niet rechtstatelijk vals tegen Gemeenteraden en Rijksbeleid in. Meer wind op land is niet nodig en kannibaliseert slechts de meer efficiënte royale wind op zee ¹¹.

⁹ artikel 2.3 Omgevingswet, zie voor proportionaliteit art 2.3 lid 2 en lid 3.

¹⁰ artikel 118 van de Provinciewet <https://www.dirkzwager.nl/omgevingswet/wettekst/hoofdstuk-2-taken-en-bevoegdheden-van-bestuursorganen/afdeling-21-algemene-bepalingen/23-algemene-criteria-verdeling-van-taken-en-bevoegdheden/>

¹¹ Blz 22 Verkenning van toekomstige ontwikkelingen en uitdagingen voor een klimaatneutraal elektriciteits-systeem in Nederland, 2030-2050, Achtergrondrapport bij de PBL-studie Trajectverkenning Klimaatneutraal Nederland 2050 (TVKN 2050), TNO, 24-4-2024, <https://www.pbl.nl/downloads/tno-2024-verkenning-van-toekomstige-ontwikkelingen-elektriciteitssysteem-in-nederland-2030-2050pdf>

Het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland, postbus 9090, 6800 GX Arnhem

Zienswijze Windpark Echteld-Lienden, zaaknummer 2024-003854

Per e-mail: post@gelderland.nl

Ingediend door de Nederlandse Vereniging Omwonenden Windparken (NLVOW)

Broekzijdestraat 6, 5986CK Angerlo, info@nlvow.nl

13 november 2024

Geacht College,

Wij mochten al inspreken bij Provinciale Staten van uw Provincie met de bijgaande tekst. Om de strekking daarvan ook in de procedure in te brengen verzoeken wij u de inhoud daarvan te zien als in zijn geheel opgenomen in deze Zienswijze.

Zoals u weet heeft het Klimaatakkoord 2019 besloten tot planvorming van onderaf i.p.v. top-down. Daartoe hebben gemeenten in RES-verband “biedingen” gedaan. Zoals u ook weet heeft een bieding geen enkele status totdat een daarin opgenomen plan een RO- of Omgevingswetprocedure heeft doorlopen. De biedingen zijn nergens anders aan gedaan dan het Nationaal Programma RES, dat tezamen met het PBL de voortgang van het beoogde doel monitort. Het past dan ook niet dat de Provincie Gelderland de bieding doet alsof die interbestuurlijk zijn gedaan en al helemaal niet dat uw Provincie als waakhond van het Klimaatakkoord in de plaats zou mogen treden van gemeenten. Nog erger is het indien een gemeente een bieding heeft gedaan en uw Provincie onbevoegd vanuit de Klimaatwet 2019 dat te weinig zou vinden. U heeft als Provincie doen voorkomen dat u eigen doelen zou mogen stellen, biedingen zou mogen overrulen en u dreigt gemeenten daar illegaal mee, zoals voorafgaande en letterlijk bij dit ontwerp-besluit. U heeft daartoe geen (legaal) coalitieakkoord noch een bindend civiel akkoord met de initiatiefnemer. Zodat uw behandelend gedeputeerde onterecht stelt dat zij niet anders zou kunnen dan dit ontwerp-besluit ter tafel te brengen. In tegendeel wordt zo een detournement de pouvoir (art 3.3. AwB) gepleegd of zelfs gewoon een machtsgreep.

Geheel los daarvan komt uw Provincie de bevoegdheid ook al niet toe vanuit diezelfde Klimaatwet 2019, waar ten gerieve van bescherming van de leefbaarheid en gezondheid is gesteld dat er einde aan de RES methode komt zodra een jaarlijkse hoeveelheid van 35 TWh duurzaam op land wordt geproduceerd per 2030. De hierboven aangehaalde monitoring door PBL vermeldt per 31 december 2023 reeds een ondergrens van 34.8 TWh, terwijl ter zake deskundigen die niet met vertraging zijn behept stellen dat de stand van draaiende en definitief vergunde projecten (met reeds SDE beschikking) in juni 2024 al gegarandeerd op 42 TWh ligt. Hoe dan ook is op het moment van ter visie leggen van dit ontwerp-besluit uw Provincie in overtreding van een op nationaal niveau afgesproken halt op (afdwingbaarheid van) zon en wind op land. Uw provincie gaat dus illegaal door na het door het Rijk beoogde maximum aan aantasting van leefomgeving op land. Uw Provincie heeft geen taak en geen enkel hoger maatschappelijk belang dat het zou rechtvaardigen om tegen de inzichten van een gemeente in te gaan, zoals rond dit ontwerp-besluit willen en wetens, maar illegaal door uw Provincie wordt getracht te verwezenlijken. Zo is het ook illegaal om te stellen dat gedane biedingen RES 1.0 een gemeente zou binden om die bieding ook daadwerkelijk om te zetten in ruimtelijk beleid, laat staan dat uw Provincie die actie naar zich toe zou mogen trekken. Hiertoe is het NPRES ook niet bevoegd, terwijl de taakstelling van Rijksweg bewust juist niet boven 35 TWh/haar duurzame productie op land is opgehoogd. Door dat wel te doen, benadeelt uw Provincie onterecht de door het Rijk onderkende belangen van een bottom-up proces, en van het aan de inwoners van Nederland vastgelegde begrenzing van aantasting van leefruimte en gezondheid. En dat is weer omdat juist dat Rijk voldoende ruimte en gelegenheid biedt tot veel verdergaande en veel efficiëntere windproductie op zee (tegenwoordig ook al zonneproductie op zee). Elke extra windturbine op land ontnemt vanzelfsprekend en onnodig (en zelfs tegen Rijksbeleid in) ook nog eens de vraag naar wind van zee.

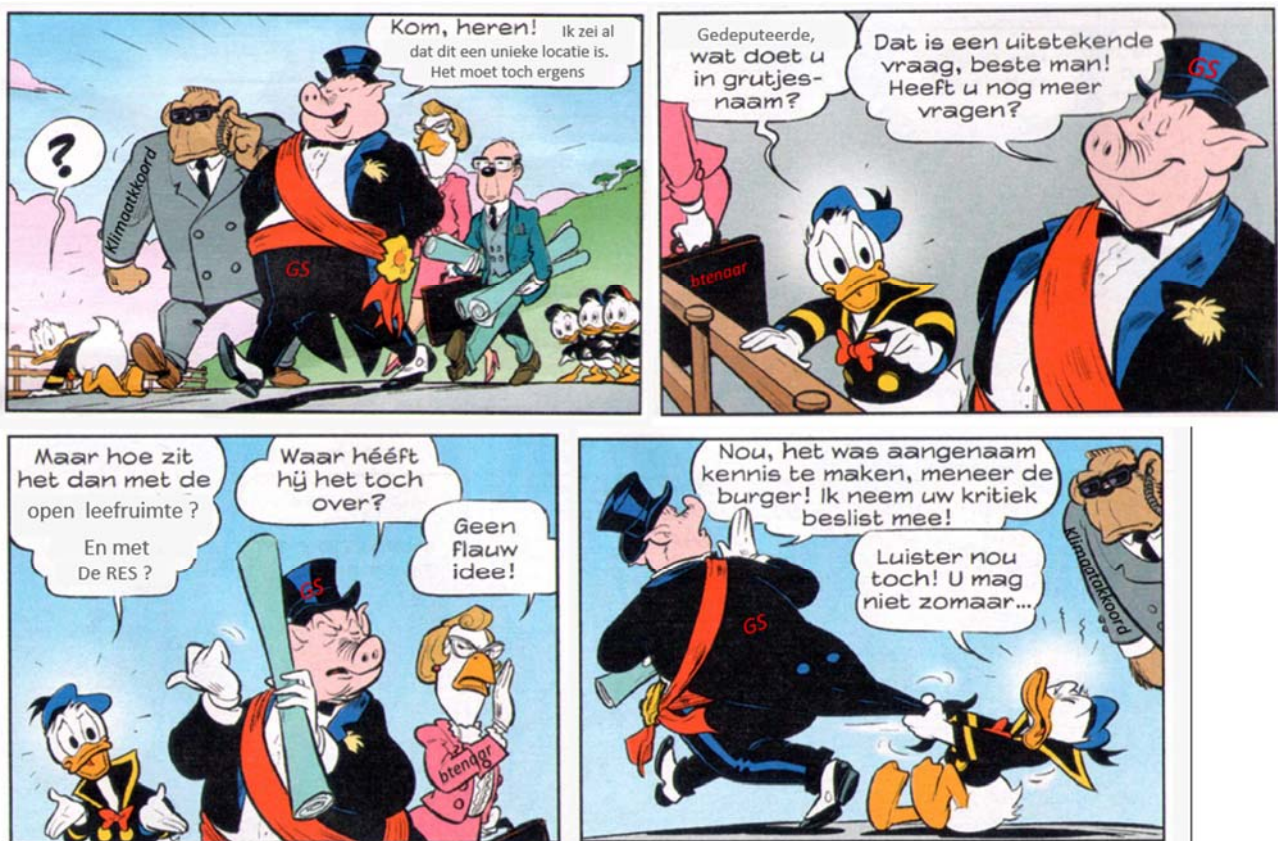
Rond dit ontwerp-besluit ligt de eigen overschatting van uw Provincie zo duidelijk, dat bij doorzetten daarvan dit roept om gerechtelijke toetsing van het hiervoor besprokene. De burgers van Nederland kunnen niet omzeild worden met de enkele gedachte dat alle extra wind op land ten goede zou komen van ambitieuze, maar al bereikte milieudoelen, al zeker niet indien daarvoor voldoende alternatieven op zee bestaan met duidelijk minder effecten op het leefmilieu in een nogal vol land waar door het Rijk erkende behoefte is aan behoud van nog bestaand zicht op een open hemel en een lege horizon. Passeren van het Klimaatakkoord 2019 is aldus zelfs een inperking van de verleende Rechten van de Mens.

Dit is ook van toepassing op CO2 beperkende doelen per 2050, waarvoor ook volgens bijv TNO, Berenschot en CE-Delft voldoende alternatieve paden en scenario's bestaan die daarbij minder negatieve milieu-effecten hebben.

Zie voor onderbouwing of verwijzing van het hierboven gestelde de voetnoten bij de bijgesloten, in deze Zienswijze opgenomen insprektekst.

Met hoogachting, en
Met vriendelijke groet,

Jan Jaap Tiemersma
+31-(0)653-146014
Bestuurslid NLVOW
www.nlvow.nl

4 juni 2025

Geachte voorzitter, en geachte leden van Provinciale Staten van Gelderland.

Het is niet de eerste keer dat de NLVOW (omwonenden windturbines) spreektijd krijgt van uw Staten. Het is niet de eerste keer dat wij zienswijzen indienden die samenhangen met het Windpark Echteld -Lienden. Ook nu zien wij dat de vele zienswijzen noodgedwongen moeten worden gegroepeerd en samengevat. Daarbij wordt echter veelal te bondig verwezen naar vooringenomen opstellingen. Nee, niet van de Nimby's zoals wij, maar vooringenomen opstellingen van onze overheden. Die hebben veel dure rapporten laten aanmaken, meestal op kosten van vermogende initiatiefnemers en de windbranche. Terwijl wij, de kleine groep burgers die overmatig worden getroffen door een windpark, het moeten lezen in onze vrije tijd, onbezoldigd en zonder budget voor eigen onderzoek. Het gevoel bij vele zienswijzen-nota's en zo ook bij deze ZIENSWIJZENNOTA Ontwerp-projectbesluit Windpark Echteld Lienden van 1 april jongstleden, is dan ook, dat we wel feiten en meningen aandragen, maar dat deze in 1 zin blijken te worden weggezet naar een grote lijn, waarin althans volgens die overheden alles toch al vast lijkt te staan. Dat leidt tot nogal wat frustraties en onrechtgevoelens.

Juist daarom is het zeer waardevol dat GS van Gelderland samen met de initiatiefnemer van dit park een participatietraject in heeft willen gaan met vertegenwoordigingen van omwonenden. Ook de NLVOW heeft aan dat inspraaktraject met de Omgevingsadviesraad OAR bij mogen dragen. Vele onderwerpen rond het windpark konden worden aangereikt en werden transparant besproken. Een aantal daarvan ging de initiatiefnemer te ver, een aantal andere inzichten van omwonenden hebben geleid tot een welwillende aanpassing van de opstelling van uw Gedeputeerde Staten. GS heeft verdergaand dan gebruikelijk, naar een aantal inzichten van omwonenden willen luisteren, en dat is voorbeeldig.

Er blijven volgens omwonenden echter genoeg detailspecten te vastgeroest, waarop anderen in deze oordeelsvormende bijeenkomst van uw Staten zullen ingaan en anders wel in beroep. Voor de NLVOW blijft het, los van de Omgevingsovereenkomst, onverteerbaar dat Gedeputeerde Staten zich boven andere overheidspartijen stelt en tegen een lokale gemeente in gaat. Maar tegelijk ook ingaat tegen vastgesteld Rijksbeleid.

In het Klimaatakkoord 2019 is afgesproken dat na heden reeds gegarandeerde productie in het jaar 2030 van 35 TWh/jaar aan duurzame energie van zon en wind op land, het meerdere uitsluitend, ik herhaal uitsluitend op de Noordzee plaats zal krijgen. Dat had een aantal redenen: beperking van verstoring van de leefbaarheid op land, voorzien in voldoende afzet van windenergie van zee, combineren van wind productie met de aanmaak van hoogst noodzakelijke backup in de vorm van waterstofgas. Ex-minister Jetten heeft daarom bewust deze grens niet willen ophogen. Elke 2 à 3 windturbines op land erbij verdringen een windturbine op zee. En op de Noordzee veroorzaken ze geen hinder naar omwonenden, zonder gedoe van zorgplicht voor hun gezondheid.

In milieuwetgeving is de Noordzee de Best Beschikbare Techniek, zodat de voor dit windpark voorliggende MER onjuiste alternatieven en referentie aangenomen heeft. De congestie voor opwek en afname wordt anders dan de windbranche beweert, door windproductie in

het achterland verergerd. Het is een gotspe dat gemeenten zelfvoorzienend zouden willen en kunnen zijn, doordat de wind zeer onvoorspelbaar produceert. Als we ze afsluiten van het openbare net naar andere gemeenten, het buitenland of fossiele backup, zullen vele vriezers ontdooien bij windstilten.

Ook uit het Klimaatakkoord stamt de notie om uit te gaan van de lokale overheden. In Zweden heeft elke lokale gemeente een vetorecht op plaatsing van windindustrie. In Nederland heeft de Tweede kamer de RES buiten werking gesteld bij aangenomen motie op 6 februari j.l. Vergeet dus dat woord RES, wees niet langer zo conservatief of romantisch om als Provincie de hoeder van een vergane RES te willen blijven. Zowel het jaar 2030 als 2050 geven meer dan voldoende zekerheid dat gestelde doelen gehaald kunnen en zullen worden. Ook, of juist zonder een windpark Echteld Lienden. GS kan geen enkel hoger belang opwerpen waarom dit windpark op die locatie en omvang noodzakelijk zou zijn. Die onbehoorlijkheid rond nut en noodzaak geldt intussen ook voor een eventueel coalitieakkoord. Uw Provincie is bevoegd gezag voor een windpark van deze omvang, maar kan gemeentelijke alternatieve invulling noch Rijksbrede afspraken daarbij niet terzijde zetten. Goede ruimtelijke ordening bepalen is ook met twee handen aanpakken dat onze 14^e provincie onbetwist voldoende en jawel beter betaalbare eigen energie kan leveren. Er hoeft niet meer het randje van afstandsnormen opgezocht te worden, want wind op land is in Nederland en dus ook in Gelderland gelukkig uit de mode. Laat niet alleen GS, maar ook PS meer luisteren naar burgers, in plaats van alleen naar de windbranche en de NPRES.

In dank voor ook deze mogelijkheid tot gehoor in uw Provinciale Staten, biedt de NLVOW graag aan om u te helpen een meer eerlijke set lokale normen voor windturbinebepalingen te formuleren. Die gaat dan niet langer uit van onnodige ruimtereservering voor windenergie, te beginnen bij Echteld-Lienden.

Dank voor uw aandacht.

Met vriendelijke groet,

Jan Jaap Tiemersma
+31-(0)653-146014
Bestuurslid NLVOW
Nederlandse Vereniging Omwonenden Windturbines
www.nlvow.nl

9 Bijlage Onjuiste beantwoording van zienswijze NLVOW

Foute beantwoording NLVOW in Zienswijzennota WP Echteld-Lienden, aan PS 4 juni 2025.pdf

zienswijze	Verwoording zienswijze NLVOW	Reactie provincie
008 01	Indiener stelt dat de “biedingen” die in RES verband gedaan zijn, geen enkele status hebben totdat een daarin opgenomen plan een RO - of Omgevingswetprocedure heeft doorlopen. Het Nationaal Programma NPRES, waaraan het RES-bod is gedaan is ook niet meer dan het servicepunt om gemeenten te helpen bij de voortgang van de RES. De provincie stelt daarmee onterecht dat het interbestuurlijke afspraken zijn en speelt onterecht ‘waakhond’ van de klimaatafspraken.	We verwijzen naar thema 2.2 in hoofdstuk 2
008 02	Indiener vindt dat provincie onterecht in de plaats van gemeenten treedt en denkt eigen doelen te mogen stellen; er is geen (legaal) coalitieakkoord noch een bindend civiel akkoord met de initiatiefnemer. De gedeputeerde stelt onterecht dat zij niet anders zou kunnen dan dit ontwerp - besluit ter tafel te brengen, terwijl zij een ‘detournement de pouvoir’ (art 3.3. AwB) of zelfs gewoon een machtsgreep pleegt. De Omgevingswet gaat uit van het subsidiariteitsbeginsel (decentraal, tenzij) dat gemeenten in principe de primaire verantwoordelijkheid dragen. Gemeenten mogen hun bevoegdheid als bevoegd gezag overdragen aan de provincie, o.m. op grond van de omvang uit de Energiewet. Maar omgekeerd vereist de Omgevingswet dat provincies bij een provinciale interventie hun acties motiveren, waarmee de nadruk ligt op een zorgvuldige afweging van subsidiariteit en proportionaliteit. Het is duidelijk dat een RES - bieding terzijde leggen daar niet toe behoort.	We verwijzen naar thema 1.1 in hoofdstuk 2
008 03	Indiener vindt dat de provincie de bevoegdheid ook niet toekomt vanuit de Klimaatwet 2019, waaruit de RES-doelstelling 35 van TWh duurzaam op land tot 2030 volgt. De monitoring door PBL vermeldt per 31 december 2023 reeds een ondergrens van 34.8 TWh en de stand van draaiende en definitief vergunde projecten (met reeds SDE beschikking) ligt in juni 2024 al gegarandeerd op 42 TWh. Ook de doelen voor 2050 zijn volgens de indiener afgezekerd, zelfs ook zonder toevoeging van wind op land, omdat reeds voor ca. 70 GW wind op zee planologisch is aangewezen. Omdat de doelen al zijn gehaald is de provincie in overtreding van een op nationaal niveau afgesproken halt op (afdwingbaarheid van) zon en wind op land. De provincie probeert dit plan dus illegaal te verwezenlijken, want het heeft geen taak meer. De provincie schaadt het bottum - up proces van de RES, en van het aan de inwoners van Nederland vastgelegde begrenzing van aantasting van leefruimte en gezondheid. Dit ook omdat het veel efficiënter is om windproductie op zee te realiseren. Hiermee is zelfs sprake van een inperking van de verleende Rechten van de Mens.	We verwijzen opnieuw naar thema 1.1, maar aanvullend naar thema 2.3 over de vraag of de doelen al gehaald zijn.
008 04	Indiener draagt ten slotte aan dat voor de CO2- beperkende doelen ook reeds voldoende alternatieve paden en scenario’s bestaan die minder negatieve milieu - effecten hebben.	We verwijzen naar thema 2.5 in hoofdstuk 2.

³³ <https://www.gelderland.nl/themas/wonen-en-leven/woningen-en-bouwprojecten/inpassingsplannen/energiepark-echteld-lienden>

verwijzingen Zienswijzennota 1 april 2025 op zienswijze NLVOW

In **GEEL** 7 pertinente onjuistheden van de Zienswijzennota en in **grijs** toelichting NLVOW
Zoals op gedeeld met Provinciale Staten van Gelderland
als aanvulling op inspreken op 4 juni 2025

Thema 1.1: Democratie

Waarom worden de democratische besluiten van de gemeente Buren genegeerd? Wat is de relatie met de besluiten van de gemeenten? Wie is bevoegd gezag: provincie of gemeente? Handelt de provincie in strijd met het subsidiariteitsbeginsel?

Samenvatting:

Wie neemt de besluiten over het windpark? De gemeenten of de provincie? Het antwoord is: de provincie. Dat is zo in de Elektriciteitswet geregeld. Daarin staat dat de provincie bevoegd gezag is voor windparken met een opgesteld vermogen tussen 5 en 100 MW. Het windpark Echteld Lienden met een vermogen van maximaal 55 MW valt daar dus onder. De provincie kan haar bevoegdheid overdragen aan de gemeente. Na overleg met de gemeenten Buren en Neder Betuwe en de regio is in 2022 gekozen om de bevoegdheid bij de provincie te laten. Daarom neemt de provincie nu een besluit. De provincie luistert daarbij naar de adviezen van de gemeenten. **MAAR DE PROVINCIE IS NIET VERPLICHT DIE ADVIEZEN OP TE VOLGEN.**

ONJUIST 1

Eindreactie NLVOW: de regeling van bevoegdheden in de energiewet ontslaat de Provincie Gelderland niet een lagere overheid niet te overrulen als daar geen uitdrukkelijk hoger belang mee wordt gediend, en dat is niet de doelstelling van de RES, het Klimaatkoord of het NPE voor 2050.

Thema 2.2: RES

Hoe past het windplan in de RES? Hoe hebben de gemeenten zich hieraan geconformeerd? Is de RES überhaupt juridisch bindend?

Samenvatting:

ONJUIST 2

In het Nationale Klimaatkoord is afgesproken **OM NAAST EEN AANDEEL WIND OP ZEE** ook 35 TWh hernieuwbare energie op land te realiseren. Om dit laatste doel te bereiken zijn de regionale energiestrategieën (RES) opgesteld. De RES is een interbestuurlijk programma ([LINK](#)) voor heel Nederland. De Regionale Energiestrategie (RES) is vastgesteld door alle gemeenteraden, Provinciale Staten en het algemeen bestuur van het waterschap. Dit is gebeurd in samenwerking met netbeheerders en maatschappelijke organisaties. De RES bevat inspanningsverplichtingen.

ONJUIST 3

MET HET VASTSTELLEN VAN DE RES BINDEN DE INSTANTIES ZICHZELF AAN DEZE INSPANNINGSVERPLICHTINGEN. Bij de inspanningsverplichting spannen gemeenten en provincie zich in om het resultaat te halen.

ONJUIST 4

OM HET DOEL VAN 35TWH UIT DE GEMAAKTE AFSPRAKEN TE HALEN IS HET WINDPARK ECHTELDE-LIENDEN NODIG.

Eindreactie NLVOW: de door PBL in 2025 gepubliceerde stand >35 TWh/jaar telt alle vergunde en van SDE voorziene windparken op land op. Daar hoort Windpark Echteld Lienden niet bij.

De RES heeft geen enkele basis in welke wet ook, behalve in interbestuurlijke afspraken (Klimaatakkoord), namelijk slechts een bieding tot inspanningsverplichting. Als de veiling uitverkocht is, is een bieding waardeloos geworden.

Thema 2.3: Doelstelling

Waarom zijn de RES doelstelling (35 TWh) en het doel van het Verdrag van Parijs (47 TWh) nog niet gehaald en is dit project nog nodig?

Samenvatting:

ONJUIST 5

OM DE DOELSTELLING VAN 35TWH UIT HET RES TE HALEN, IS HET WINDPARK ECHTELD-LIENDEN NODIG.

Eindreactie NLVOW: de door PBL in 2025 gepubliceerde stand >35 TWh/jaar(doelen behaald) telt alle vergunde en van SDE voorziene windparken op land op. Daar hoort Windpark Echteld Lienden niet bij.

Thema 2.5: Alternatieven

Zijn alternatieven (bijv. kernenergie of zon) en alternatieve locaties voldoende onderzocht? Is een kleiner/ander plan onderzocht?

Samenvatting:

We hebben afspraken over energie via zon en wind gemaakt. Die staan ook in het Klimaatakkoord. Een nieuwe kerncentrale bouwen kost veel tijd. We kunnen niet zo lang fossiele brandstoffen blijven gebruiken zonder deze waar mogelijk te vervangen door duurzame energiebronnen. Daarom moeten we nu zorgen dat we energie van zon en wind kunnen gebruiken. HET BESTAANDE WINDPARK IS AAN HET EINDE VAN DE ECONOMISCHE LEVENSDUUR EN

ONJUIST 6

MOET VERVANGEN WORDEN. Dit kan niet door dezelfde soort windturbines, OMDAT DEZE NIET MEER GEMAAKT WORDEN. Windturbines worden hoger. Ze hebben om die reden ook meer ruimte nodig en moeten verder uit elkaar staan om wind te kunnen vangen. Daarom kunnen de turbines niet op dezelfde plek worden geplaatst als de oude turbines. EERDER IS IN DE RES

ONJUIST 7

AFGESPROKEN WAAR WE HOEVEEL ENERGIE GAAN OPWEKKEN. MET DIT PLAN VOLDOEN WE AAN DE AFSpraak.

Met 7 grote (max tiphoogte 255 meter) windturbines kunnen we hier de afgesproken energie opwekken.

Eindreactie NLVOW: het alternatief van plaatsing van een vermeende windbehoefte op de Noordzee zoals het Klimaatakkoord beoogt is niet meegenomen. De RES biedt geen afspraken maar een bieding van inspanningsverplichting tot (maximaal) een zeker totaal van 35 TWh/jaar duurzame productie uit wind en/of zon op land.

10 Bijlage RES-biedingen

Pagina's van Bijlage 1 Zienswijzennota Ontwerp-projectbesluit Windpark Echteld-Lienden.pdf

Pagina's van RES-bod 1-0 Rivierenland.pdf

Pagina's van Zienswijze-Windpark-Echteld-Lienden-inhoudelijke-reactie van Goud 13-11-2024.pdf

240130 Memo Wind RESbod en behalen bod_geanonimiseerd.pdf

en betaalbaar energiesysteem moeten we óók wind op land realiseren. Afzien van wind op land is dus niet mogelijk als we onze klimaatdoelen willen halen.

Windmolens op land zorgen ervoor dat vraag en aanbod van elektriciteit dicht bij elkaar komen, wat kosten en ruimte bespaart doordat er minder netuitbreidingen en hoogspanningsmasten nodig zijn. Bovendien helpt dit om problemen in het elektriciteitsnet te verminderen. Ook vermindert het onze afhankelijkheid van andere landen. Een mix van wind en zon is belangrijk omdat ze duurzame energie opwekken en op verschillende momenten energie leveren..

De locatiekeuze komt voort uit de RES1.0 Fruitdelta Rivierenland. Hierin zijn kansrijke gebieden aangewezen voor wind op land. De onderhavige locatie komt voort uit de combinatie van 2 van dergelijke gebieden; zie voor een verdere bespreking van de RES1.0 ook thema 2.2. Ook in het MER voor dit windpark heeft een locatieafweging plaatsgevonden. Uit de locatieonderbouwing is het kansrijke gebied Buren A15 & Neder-Betuwe Repowering Echteld als geschikte locatie voor het ontwikkelen van een windpark naar voren gekomen. Zie hiervoor bijlage XXIII van het MER-rapport. In deze bijlage heeft een vergelijking plaatsgevonden van kansrijke gebieden; dit is afgebakend met de kansrijke gebieden die ook in de RES1.0 zijn opgenomen.

Tenslotte verplicht de Elektriciteitswet gedeputeerde staten om het instrument projectbesluit in te zetten voor een windmolenpark van de omvang van Windpark Echteld-Lienden ([LINK](#)).

Thema 2.2: RES

Hoe past het windplan in de RES? Hoe hebben de gemeenten zich hieraan geconformeerd? Is de RES überhaupt juridisch bindend?

Samenvatting:

In het Nationale Klimaatakkoord is afgesproken om naast een aandeel wind op zee ook 35 TWh hernieuwbare energie op land te realiseren. Om dit laatste doel te bereiken zijn de regionale energiestrategieën (RES) opgesteld.

De RES is een interbestuurlijk programma ([LINK](#)) voor heel Nederland. De Regionale Energiestrategie (RES) is vastgesteld door alle gemeenteraden, Provinciale Staten en het algemeen bestuur van het waterschap. Dit is gebeurd in samenwerking met netbeheerders en maatschappelijke organisaties. De RES bevat inspanningsverplichtingen. Met het vaststellen van de RES binden de instanties zichzelf aan deze inspanningsverplichtingen. Bij de inspanningsverplichting spannen gemeenten en provincie zich in om het resultaat te halen.

Om het doel van 35TWh uit de gemaakte afspraken te halen is het Windpark Echteld-Lienden nodig.

Uitgebreid antwoord:

Status RES

De Regionale Energiestrategie (RES) is een set bestuurlijke afspraken, vastgesteld door alle gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen bestuur van het waterschap (en in samenwerking met netbeheerders en maatschappelijke organisaties), waarin zoekgebieden voor de opwekking van duurzame energie zijn vastgesteld. De democratisch gekozen overheden hebben daarmee uitgesproken binnen deze zoekgebieden locaties te willen ontwikkelen voor duurzame energie. Zoals ook uit de website www.resrivierenland.nl blijkt, is het laatste formele document de voortgangsrapportage (april 2023) met als basis de RES 1.0. Hiermee hebben alle partijen

(gemeenten, waterschap, provincie, dus ook de gemeenten Buren en Neder-Betuwe) ingestemd en dit is ingediend bij het Nationaal Programma RES. In de voortgangsrapportage zijn de meest recente overzichten opgenomen van de stand van zaken inzake de opwekdoelstellingen voor wind en zon.

Windpark Echteld-Lienden in de RES

Windpark Echteld-Lienden is opgenomen in de [RES1.0](#) (2021). De locaties in beide gemeenten zijn als kansrijk aangemerkt om de ambitie van de RES 1.0 te realiseren. In de [Voortgangsrapportage](#) (2023) is gekozen voor 7 turbines met een totale jaaropbrengst van 0,140 TWh/jr. Daarbij is gerekend met 7 windturbines die elk een theoretische opbrengst van 0,20 TWh/jr hebben. Gekozen is voor 4 windturbines in Buren en 3 in Neder Betuwe. De voortgangsrapportage van april 2023 is door GS en door de colleges van B&W van de gemeenten in Rivierenland is vastgesteld.

Met het voorliggende plan wordt deze opwekdoelstelling grotendeels, maar niet volledig behaald. Ondanks het feit dat de nieuwe windturbines gemiddeld slechts 0,0175 TWh/jr opbrengen (en niet 0,020 TWh/jr), wordt door de provincie vastgehouden aan het uitgangspunt van 7 windturbines. Omdat er ook een groter aandeel zon is gerealiseerd voldoen de gemeentes toch aan de RES afspraak.

Na het vaststellen van RES 1.0 (2021) in Provinciale Staten is later door de gemeenteraad van Buren het windaanbod eenzijdig uit het aanbod van Buren geschrapt. Dat heeft de RES1.0 zoals die is vastgesteld door de provincie niet gewijzigd. De provincie heeft daarna aangegeven de windplannen in Buren en Neder Betuwe toch door te willen zetten. Beide gemeenten hebben ingestemd dat de provincie daarvoor blijft optreden als bevoegd gezag. In de Voortgangsrapportage (2023) is met instemming van beide gemeenten de doelstelling van 7 windturbines opgenomen.

Doet gemeente Buren met het bod voor ‘zon’ niet al voldoende?

Diverse zienswijzen stellen dat gemeente Buren al voldoende doet om het RES-bod te halen met ‘zon’. Provincie Gelderland is het hier niet mee eens. Ondanks dat gewaardeerd moet worden hoeveel gemeente Buren doet aan de opwek middels ‘zon’, ligt er óók een duidelijke opwekdoelstelling van 0,060 TWh middels ‘wind’ in deze gemeente. Deze opwekdoelstelling is nodig om de oorspronkelijke opwekdoelstelling van gemeente Buren te kunnen behalen.

Ten slotte willen we nogmaals benadrukken dat de zoekgebieden voor windenergie in de gemeente Buren, ook na het amendement van de gemeente Buren, nooit zijn verwijderd uit de RES 1.0.

Is de RES juridisch wel van waarde of betekenis?

In enkele zienswijzen wordt gesteld dat de RES ‘juridisch niets’ is of slechts een ‘intentieverklaring’ is. Dit is niet waar. In juridische zin heeft een RES op zichzelf geen directe werking, maar er zijn wel rechtstreeks werkende regels aan gekoppeld. De RES kent een rechtstreekse doorvertaling in onze [Omgevingsverordening](#) (paragraaf 5.7.7 Energietransitie). Doordat de overheden de RES-afspraken vertalen in beleid en regels die wel werking hebben, krijgt een RES ook werking. De vastgestelde zoekgebieden voor windenergie hebben de steun van alle betrokken volksvertegenwoordigers, waaronder naast provincie Gelderland ook de gemeenteraden van de gemeenten in deze regio, waaronder Buren en Neder-Betuwe. De RES is een door gemeenten, waterschap en provincie getekend beleidsstuk. Het formuleert inspanningsverplichtingen en geldt als zelfbindend voor deze instanties. De instanties spannen zich in om het beoogde resultaat te halen. Zelfbindend betekent dat je als overheid niet willekeurig kunt afwijken van de gemaakte afspraak. Dat kan enkel wanneer dat goed gemotiveerd kan worden.

Een RES heeft werking net zoals elke andere bestuurlijke afspraak. Daarbij geeft het richting aan beleid. Juridisch gezien kun je de bestuurlijke afspraak dus zeker gebruiken bij de motivering om te kiezen voor een locatie voor de bouw van een windpark.

Wordt er met dit windplan niet méér gedaan dan de RES1.0?

In enkele zienswijzen wordt gesteld dat met dit windpark meer wordt gedaan dan de afspraken uit de RES1.0. Tot die conclusie komt men als de opwekdoelstelling uit de RES1.0 wordt gespiegeld aan geprojecteerde energieproducties. Hiervan is geen sprake, omdat het gaat om theoretische opbrengstcijfers waarbij nog geen rekening is gehouden met stilstandvoorzieningen en terugregeling van de turbines. In totaal wordt uitgegaan van een opwek van 0,1225 TWh/jr, waarvan 0,525 TWh/jr in Buren en 0,70 TWh/jr in Neder-Betuwe. Dit is minder dan de opwekdoelstelling van 140 GWh (0,140 TWh), per jaar zoals die in de RES1.0 is geformuleerd.

Thema 2.3: Doelstelling

Waarom zijn de RES doelstelling (35 TWh) en het doel van het Verdrag van Parijs (47 TWh) nog niet gehaald en is dit project nog nodig?

Samenvatting:

Om de doelstelling van 35TWh uit het RES te halen, is het Windpark Echteld-Lienden nodig.

Uitgebreid antwoord:

Zoals is toegelicht in de ontwerpbesluiten en de bijbehorende onderzoeken van windpark Echteld Lienden, leveren de windturbines van het windpark een bijdrage aan de lokale, regionale, nationale en mondiale duurzame energiedoelen. Het plan levert het een bijdrage aan de door de Nederlandse overheid vastgestelde doelstellingen gesteld voor de reductie van broeikasgassen door middel van productie van duurzame windenergie. In het Nationale Klimaatakkoord is afgesproken om naast een aandeel wind op zee ook 35 TWh hernieuwbare energie op land te realiseren. Om dit laatste doel te bereiken zijn de regionale energiestrategieën (RES) opgesteld. Het windpark Echteld Lienden maakt onderdeel uit van het RES-bod voor de regio Fruitdelta Rivierenland. De uitvoering van de RES-en is een uitgangspunt van het provinciale beleid dat onder meer is vastgelegd in de omgevingsverordening en coalitieakkoord.

De doelstelling van 35 TWh is op dit moment nog niet gehaald. Dit blijkt ook uit de recente [PBL monitor van de RES uit 2024](#). De schatting, dat het behalen van 35 TWh realistisch is, is tot stand gekomen door rekening te houden met Windpark Echteld-Lienden als onderdeel van de pijplijn die nog gerealiseerd moet worden. Het rapport constateert ook dat de pijplijn opdroogt. Verder merkt het rapport op dat de regionale energiestrategieën 2030 als horizon hebben, maar elektrificatie blijft ook in de decennia daarna belangrijk voor de energietransitie. In het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) voorzien beleidsmakers dat de elektriciteitsopwekking tot 2050 drie tot vijf keer zo groot zal moeten worden om aan de sterk stijgende vraag te voldoen. Het windpark Echteld Lienden is dus nooit “te veel” en zeker nodig.

Thema 2.4: Net al vol

Waarom kan het windpark toch functioneren, ondanks de netcongestie en het feit dat elektriciteitsnet vol zit?

Samenvatting:

De problemen rond netcongestie spelen bij Windpark Echteld-Lienden niet. De initiatiefnemer heeft in een vroeg stadium een aansluiting bij Liander verzekerd die voldoende is voor het opgestelde vermogen.

Nationaal Programma RES
p/a Unie van Waterschappen
T.a.v. mw. K. Lammers
Postbus 93218
2509 AE Den Haag

Datum : 1 juli 2021
Onderwerp : Aanbieding RES 1.0 FruitDelta Rivierenland

Geachte mevrouw Lammers, beste Kristel,

In Rivierenland is, net als in 29 andere regio's, hard gewerkt aan een regionale energiestrategie (RES). De acht regiogemeenten, provincie Gelderland, Waterschap Rivierenland, Liander, Samenwerkende Woningcorporaties Rivierenland, Greenport Gelderland, Gebiedscoöperatie Rivierenland en VNO-NCW Midden/Rivierenland werkten hierbij nauw samen. Hierbij bieden wij nu met gepaste trots de [RES 1.0 van FruitDelta Rivierenland](#) aan met daarin ons **regionale bod van 1,2 TWh in 2030**.

Van concept RES naar RES 1.0

In de [concept RES](#) die wij na vaststelling door alle decentrale overheden vorig jaar juni aanboden, was het streven opgenomen het regionale bod in de RES 1.0 te verdubbelen ten opzichte van het concept bod. Afgelopen jaar zijn hiervoor kansrijke gebieden voor wind nader in beeld gebracht. Gemeenten zijn aan de slag gegaan met lokaal beleid voor wind, zon en participatie en Liander voerde een netimpact analyse uit. Het resultaat is een integraal afgewogen regionale ambitie, passend bij ons gebied.

Besluitvorming RES 1.0

De afgelopen weken is de ambitie van de RES 1.0 vastgesteld door het AB van Waterschap Rivierenland, provinciale staten van Gelderland en de acht gemeenteraden. Hierbij zijn enkele moties en amendementen aangenomen die wij zullen betrekken bij het proces richting RES 2.0. Een overzicht van de moties en amendementen is opgenomen in bijlage 1 bij deze brief.

In twee gemeenten is tijdens de besluitvorming de lokale bijdrage aan de regionale ambitie naar beneden bijgesteld. Dit betreft de gemeenten Buren en Culemborg.

- Culemborg heeft de oppervlakte zon-op-grote-daken verhoogd en de oppervlakte zonnevelden verlaagd. Het aandeel van de gemeente Culemborg in het bod RES 1.0 wordt hiermee verlaagd van 0,097 naar 0,090 TWh.
- In Buren is het aandeel wind uit de lokale bijdrage aan het RES-bod gehaald. De oppervlakten zonneveld en zon-op-grote-daken zijn verhoogd. Het aandeel van de gemeente Buren in het bod RES 1.0 wordt hiermee verlaagd van 0,218 naar 0,154 TWh.

Het RES-bod van 1,2 TWh blijft ongewijzigd gezien de risicomarge waar wij al rekening mee hielden. Het totaal van de lokale ambities zoals onderbouwd in de RES 1.0, was 1,33 TWh. Met de bovengenoemde wijzigingen komt het totaal van de lokale ambities op 1,24 TWh. Dit betekent dat de marge is verkleind, maar dat bovengenoemde aanpassingen geen consequenties hebben voor ons regionale bod.

Radarpost en Wespendif

Op het kunnen realiseren van de regionale ambitie van 1,2 TWh in 2030 is een aantal mogelijke beperkingen en randvoorwaarden van toepassing. De beperkingen zijn benoemd in de RES 1.0, zoals de mogelijke invloed van een radarpost in het westelijke deel van Rivierenland, de Wespendif in het oostelijke deel van Rivierenland bij Neder Betuwe. Dit leidt mogelijk nog tot aanpassingen in de wijze waarop en het tempo waarin wij de regionale ambitie richting 2030 denken te realiseren.

Wind, zon en netcapaciteit

Naast een zorgvuldige inpassing van zon en wind in ons landschap, is het slim en efficiënt benutten van de beschikbare netcapaciteit en een gefaseerde uitbreiding van het bestaande net een belangrijk onderdeel van de RES. Dit is van invloed op de maatschappelijke kosten van de energietransitie. Daarnaast zorgen de toenemende vraag naar elektriciteit en de snelle opkomst van zonne- en windenergie er nu al voor dat het elektriciteitsnet in Rivierenland op steeds meer plaatsen vol raakt. Daarom gaat Liander de komende jaren het energienet in de regio Rivierenland op meerdere plaatsen verzwaren. Dit vraagt om tijdige inpassing en besluitvorming.

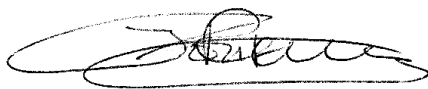
Lobbyagenda

Naast bovengenoemde aandachtspunten is er nog een aantal zaken die van invloed zijn op de realisatiekansen van onze regionale ambitie, zie bijlage 2. Dit betreft bijvoorbeeld voldoende capaciteit (handjes) bij gemeenten en netbeheerder, verbeteringen ten aanzien van de SDE systematiek, het belang van het in stand kunnen houden en versterken van onze samenwerking en het kunnen meenemen van onze inwoners, zowel regionaal als lokaal. Deze lobbypunten zullen wij de komende tijd actief onder de aandacht brengen van betrokken (overheids)instanties. Wij vragen NPRES om hierin de komende maanden actief samen met ons op te trekken en de krachten te bundelen.

Nadere informatie

Mocht u nog vragen hebben naar aanleiding van deze brief of de RES 1.0 FruitDelta Rivierenland, dan kunt u contact opnemen met Annemieke Spit, procesmanager RES, via aspit@regiorivierenland.nl of telefonisch 06-30552325.

Met vriendelijke groet,
Namens de stuurgroep RES Rivierenland,

Joost Reus,
Voorzitter stuurgroep RES Rivierenland

Bijlagen:

1. Overzicht moties en amendementen
2. Lobbyagenda Stuurgroep RES FruitDelta Rivierenland

Bijlage 1 Besluitvorming RES 1.0 en aangenomen moties en amendement

De bevoegde organen in het regionale besluitvormingsproces hebben aandachtspunten voor het vervolgproces meegegeven. Tijdens de besluitvormende vergaderingen over het RES 1.0 bod van de acht gemeenteraden, het algemeen Bestuur van het Waterschap en de Provinciale Staten zijn 20 moties aangenomen en één amendement.

Gemeente	Inhoud motie/amendement	Vertaling in
Opslag		
Culemborg, Maasdriel, Tiel, West Betuwe	Moties met oproep aan college om energieopslag te onderzoeken en mee te nemen in RES 2.0.	Uitvoeringsprogramma RES '22/'23
Buren	Oproep aan college om opslag regionaal te onderzoeken en ontwikkelaars uitnodigen om innovatie te stimuleren.	Uitvoeringsprogramma RES '22/'23
Zon op dak		
Culemborg, Zaltbommel, Tiel	Moties met oproep aan college om regionaal beleid/uitvoeringsprogramma zon op dak te ontwikkelen.	Uitvoeringsprogramma RES '22/'23
Innovatie		
Provincie	Motie meer ruimte voor innovaties met verzoek om motie in te brengen bij kabinetsformatie: Innovaties blijven stimuleren; Indien er bewezen technologieën zijn deze toevoegen aan opgave in RES 2.0; Stimuleren energieclusters en cable pooling t.b.v. stabiele en betaalbaar energienet.	Oproep aan GS om motie in te brengen bij kabinetsformatie.
Netcapaciteit		
Provincie	Motie belang van decentrale netwerken met verzoek aan GS om: - Met de netbeheerder(s) en andere relevante partijen voor eind 2021 de mogelijkheden van decentrale netwerken, al dan niet gekoppeld aan het centrale netwerk, te verkennen; - De wenselijkheid van een aanvullend plan met het rijk bespreekbaar maken; - Over beide punten PS voor eind 2021 informeren.	Provincie/Liander/regio's/GEA (bestuurlijke tafel regionale samenwerking)
Provincie	Motie evenwichtigere verdeling zon op dak, zon op land en wind in de energietransitie Gelderland naar RES 2.0 2023. Oproep aan GS om: - Komende jaren samen met de regio's in te zetten op een evenwichtigere verdeling in zon op land, zon op dak en wind in Gelderland naar de RES 2.0 in 2023; - Aan PS een voorstel te doen voor het einde van 2021 op welke wijze dit streven naar een betere verhouding zon op land, zon op dak en wind bevorderd kan worden naar de RES 2.0 in 2023.	Provincie/Liander/regio's/GEA (bestuurlijke tafel regionale samenwerking)
Provincie	Motie Efficiëntie in de energietransitie met oproep aan GS om: - In het vervolgtraject van implementatie en RES 2.0 het initiatief te nemen met betrekking tot het transparant maken van de maatschappelijke kosten, waaronder kosten voor infrastructurele aanpassingen; - Daarbij met netbeheerders samen te werken om de kosten van mogelijke alternatieven inzichtelijk te maken, ter ondersteuning van een integrale afweging in de regio's; - Per RES helder aan te geven wat een hogere kostenefficiëntie burgers en belanghebbenden kan opleveren;	Provincie/Liander/regio's/GEA (bestuurlijke tafel regionale samenwerking)

	- Met voorstellen aan PS en stuurgroepen te komen om de kostenefficiëntie per RES- gebied te optimaliseren	
Communicatie, participatie en draagvlak		
Tiel, Maasdriel, West Betuwe, Neder-Betuwe	Motie met oproep aan college om gemeentelijk energietransitie communicatieprogramma te organiseren, bij voorkeur in een regionale context.	Uitvoeringsprogramma RES '22/'23
Tiel, Buren	Oproep aan college om maatschappelijke tender op te stellen voor duurzame energie op land.	Uitvoering lokaal. Bundeling kennis en inzichten regionaal.
Provincie	Motie aandacht voor draagvlak richting RES 2.0 met oproep aan GS om: - De komende jaren, samen met de RES-partners, actief in te zetten op het vergroten van draagvlak naar de RES'sen 2.0 in 2023; - De gemeenten hierin bij te staan, te adviseren en te faciliteren waar dat kan; - Een voorstel te doen hoe, in de periode naar de RES 2.0, meer draagvlak en acceptatie onder Gelderse inwoners kan worden bereikt; - Dit voorstel voor het einde van 2021 aan PS voor te leggen.	Provincie/regio's/Liander/GEA (bestuurlijke tafel regionale samenwerking) Regionaal: Uitvoeringsprogramma RES '22/'23
Voorkeursvolgorde zon		
Maasdriel	Oproep aan college om agrarische gronden onder aan de prioriteitenlijst te zetten, locaties langs het spoor te prioriteren en kijken naar combinatie met teeltondersteunende voorzieningen.	Lokale beleidskaders zon
Positionering en samenwerking		
West Maas en Waal	Aandacht voor positionering raden, bestuurlijke rolverdeling, financiële kaders en samenwerkingsagenda	Actualisatie Notitie uitgangspunten
West Maas en Waal	Oproep aan college om de raad mee te nemen in het proces en initiatiefnemers een SDE++ subsidie laten aanvragen.	Actualisatie Notitie uitgangspunten Actie gemeente WMW
Buren	Oproep aan college om regionale afstemming tussen raden te faciliteren, regionaal participatiekader op te stellen.	Regionaal participatiekader, i.s.m. klankbordgroep raadsleden RES
Aanpassing lokale bijdrage		
Buren	Geen wind als onderdeel van lokale bijdrage Buren aan RES-bod. In plaats hiervan aandeel zon ophogen.	Opgenomen in aanbiedingsbrief van de RES 1.0 aan NPRES.
Overig		
Buren	Oproep aan college om in gesprek te gaan met eigenaar van het Amsterdam-Rijnkanaal om mogelijkheden voor zonne-energie te onderzoeken en de inwoners hierbij te betrekken.	Actie voor gemeente Buren.
Buren	De motie wil ook regionaal oproepen dat bij windmolens technieken moeten worden aangewend om botsingen met vogels tot een minimum te beperken als zwarte aanduidingen op wieken, een detectiesysteem en/of anderen.	Deels standaard onderdeel van vergunningverlening. Gemeenten kunnen aanvullende regels formuleren.

2. Algemene opmerking vooraf

In de eerste plaats valt op dat het ontwerpbesluit en de motivering geen inhoudsopgave bevatten. Het is daarmee een lastig te doorgronden en onoverzichtelijk document. Gemeente Buren verzoekt uw college dat aan te passen. Ook wil ze alvast aankaarten dat in de rechtsmiddelenclausule op zowel pagina 38 als 188 van het ontwerpbesluit niet staat vermeld dat de bijzondere regeling over het aanvoeren van beroepsgronden geldt. Dit dient gelet op artikel 16.71 Omgevingswet te worden aangepast.

Ook loopt de paginanummering tussen de *'Regeling met motivering en bijlagen op overheid.nl'* en *'Volledige projectbesluit met alle bijlagen als één groot bestand'* niet gelijk. Op pagina 39 ('Bijlage 1 Geografische informatieobjecten (GIO)') zijn de informatieobjecten niet weergegeven in het *'Volledige projectbesluit met alle bijlagen als één groot bestand'*. Deze worden wel onder elkaar weergegeven in de *'Regeling met motivering en bijlagen op overheid.nl'* en omvatten in totaal twee pagina's, waardoor de paginanummering tussen beide documenten daarna niet meer gelijk loopt.³

In deze zienswijze wordt verder uitgegaan van de paginanummering zoals deze is gehanteerd in de *'Regeling met motivering en bijlagen op overheid.nl'*.

3. RES 1.0-bod

In deze zienswijze wordt in de eerste plaats ingegaan op de *'Notitie standpunten gemeenten Neder-Betuwe en Buren'* van 12 augustus 2024.⁴ Daarin wordt door uw college gesteld dat de gemeenteraad van Buren te laat met het amendement is gekomen om haar windbod terug te trekken ten aanzien de RES 1.0. Al helemaal nu volgens uw college de besluitvorming in provinciale staten al begonnen was.

Gemeente Buren heeft een wezenlijk ander beeld van de gang van zaken. Ten eerste klopt het dat binnen uw Provinciale Staten op 9 juni 2021 de concept-RES'en zijn vastgesteld (PS2021-331) (**bijlage 5**).⁵ Het gaat hier echter wel nog altijd om de vaststelling van een *concept*. Bij amendement van 17 juni 2021 heeft de gemeenteraad van Buren besloten geen grootschalige opwek van windenergie te willen faciliteren binnen haar grondgebied, hetgeen als lokaal democratisch gekozen orgaan haar goed recht is. Dit amendement is tijdig aangenomen, omdat het definitieve RES 1.0-bod op 1 juli 2021 moest worden aangemeld bij het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie (NPRES). Uiteindelijk is op die dag het definitieve RES 1.0-bod gedaan door de Regio Fruitdelta Rivierenland, dat dus niet zag op

³ Terzijde verwijst *'Regeling met motivering en bijlagen op overheid.nl'* naar bijlage "1" en *'Volledige projectbesluit met alle bijlagen als één groot bestand'* naar bijlage "I" (Romeins cijfer).

⁴ Bestuurlijke stukken Provincie Gelderland op Stateninformatie, bijlage 5, *'Notitie standpunten gemeente Buren en Neder-Betuwe'*.

⁵ Provinciale Staten waren er ook van op de hoogte dat het concept RES-bod nog langs de gemeenteraden van Buren en Zaltbommel moest.

windturbines binnen de gemeente Buren (**bijlage 6**). Uw college blijft dit democratisch genomen besluit negeren, terwijl in de aanbiedingsbrief van het definitieve RES 1.0-bod aan het NPRES op 1 juli 2021 nota bene ook uw provincie staat genoemd als partij.

Het door de raad aangenomen amendement komt ook aan de orde in het ontwerpbesluit. Daarin wordt zelfs aangegeven dat de 'verlaging' van het bod van gemeente Buren mogelijk was in het licht van de regionale doelstelling van 1,2 TWh/jr vanuit de Regio Fruitdelta Rivierenland, omdat binnen het totale aanbod nog marges waren aangehouden.⁶ Er is daarmee ook geen enkele noodzaak om het besluit van de gemeenteraad van Buren te negeren, omdat de RES-doelen voor de Regio Fruitdelta Rivierenland volgens uw college ook dan kunnen worden gehaald.

De kern van dit alles lijkt nu voornamelijk te zitten in de vraag wat als vertrekpunt wordt genomen: het concept RES-bod, zoals uw college lijkt aan te nemen, of het definitieve RES 1.0-bod zoals de Regio Fruitdelta Rivierenland - waarbij de gemeente Buren en ook uw provincie partij is - dat officieel heeft aangeboden aan het NPRES.

Gemeente Buren acht dit van belang, nu het ontwerpbesluit onder andere beleidsmatig wordt gelegitimeerd vanuit de RES 1.0. Dit is echter feitelijk het achterhaalde *concept* RES 1.0-bod, dus zonder medeneming van het tijdig aangenomen amendement, zoals dat is verwerkt in het eveneens tijdig ingediende *definitieve* RES-bod van de Regio.

Uw college wijst er daarnaast ook op dat het college van burgemeester en wethouders van Buren formeel heeft ingestemd met de '*Voortgangsrapportage RES Fruitdelta Rierenland van april 2023*' (hierna: '*voortgangsrapportage*').⁷ In het ontwerpbesluit citeert u ook uit dit document:

*"Nieuw in de pijplijn is Echteld/Lienden. In RES 1.0 stond dit nog aangeduid als twee projecten: 'Buren A15' en 'Repowering Echteld, Neder-Betuwe'. 'Buren A15' staat weliswaar in de RES 1.0 maar de gemeenteraad van Buren heeft bij vaststelling van de RES 1.0 een amendement aangenomen waarin is bepaald dat er volgens lokaal beleid geen windmolens bij kunnen komen. Inmiddels is echter de provincie gestart met de procedure voor een provinciaal inpassingsplan (PIP), onder andere vanwege het gemeente-overstijgende karakter."*⁸

⁶ Ontwerpbesluit, p. 105.

⁷ Bestuurlijke stukken Provincie Gelderland op Stateninformatie, bijlage 5, '*Notitie standpunten gemeenten Neder-Betuwe en Buren*', p. 4.

⁸ Ontwerpbesluit, p. 105.

U concludeert vervolgens:

*"Het windpark Echteld-Lienden is expliciet genoemd in de voortgangsrapportage RES1.0. Met de realisatie van het windpark wordt daarom uitvoering gegeven aan deze rapportage en de RES1.0."*⁹

Het windpark is enkel genoemd in de voortgangsrapportage, *omdat* uw college in weerwil van hetgeen de gemeente Buren (en uw provincie) uiteindelijk heeft aangeboden in de RES 1.0, tóch het windpark wenst te realiseren en de bevoegdheid expliciet naar u toe heeft getrokken door te kiezen voor het 'nieuwe' instrument van het projectbesluit (destijds nog: provinciaal inpassingsplan).

Ten onrechte wordt in de motivering dus de suggestie gewekt dat realisatie van dit windpark in lijn is met het regionaal aangeboden RES 1.0-bod en de voortgangsrapportage. Uw college heeft steeds aangegeven het bod van individuele gemeenten te zullen respecteren en niet méér te zullen afdwingen, maar feitelijk doet u dat dus wel degelijk. De realisatie van een grootschalig windpark ook op grondgebied van gemeente Buren is - in aanvulling op het RES-bod van gemeente Neder-Betuwe dat al in grootschalige opwek van windenergie voorzag - een zuiver provinciale wens. Hierbij worden de democratisch genomen besluiten van de gemeente Buren ondergeschikt gemaakt. Hiermee worden de verhoudingen tussen twee gemeenten onderling en tussen de provincie en gemeente Buren op scherp gezet, wat zich volgens de gemeente Buren niet verhoudt tot artikel 174 Provinciewet.

Gemeente Buren stelt zich daarom op het standpunt dat met het ontwerpbesluit geen uitvoering wordt gegeven aan het RES 1.0-bod van de Regio en dat uw college dit ook niet als beleidsmatige onderbouwing van dit projectbesluit kan gebruiken. Zoals uw college ook onderkent, is het voor het behalen van de RES-doelen binnen de Regio ook niet nodig om windturbines te faciliteren op grondgebied van gemeente Buren. Op uw college wordt een dringend appel gedaan het democratisch gelegitimeerde RES 1.0-bod, dat mede namens uw provincie is aangeboden bij het NPRES, te respecteren. Gemeente Buren verzoekt uw college om af te zien van het definitief vaststellen van het projectbesluit voor zover het de windturbines op haar grondgebied betreft.

4. Normstelling

De gemeente Buren is duidelijk: ze wil geen nieuw grootschalig windpark binnen haar gemeentegrenzen. Onder de Omgevingswet komt aan uw college een bevoegdheid toe om deze ingrijpende ontwikkeling middels een projectbesluit te verwezenlijken, waarbij het gemeentebestuur en de vertegenwoordigende organen binnen gemeente en provincie (kunnen) worden gepasseerd.

⁹ Ontwerpbesluit, p. 105.

MEMO

Van: 5.1.2e5.1.2e
Aan: 5.1.2e5.1.2e 5.1.2e
Betreft: Windpark Echteld-Lienden, RES-bod en realisatie daarvan
Datum: 30 januari 2024

Aanleiding

Op 23 januari 2024 heeft Gedeputeerde Staten van Gelderland (GS) een Voorkeursalternatief (VKA) vastgesteld voor het windpark Echteld – Lienden. In dit VKA worden drie windmolens met een tiphoogte van >260 meter op Burens grondgebied geplaatst. Van die drie windmolens staat er één buiten het zoekgebied voor grootschalige energieopwekking zoals dat door de gemeenteraad van Buren is vastgesteld. Bij het besluit over het bod op de RES 1.0 heeft de gemeenteraad van Buren het aandeel nieuw te realiseren windenergie uit het bod geschrapt. Tegelijk is het aandeel opwek van energie uit zon verhoogd.

Nu blijkt er verschil van inzicht tussen gemeente Buren en Provincie over wat het RES-bod van gemeente Buren is en daaraan gekoppeld of geconstateerd kan worden dat Buren aan haar RES-bod voldoet.

Wat is het RES-bod?

09 juni 2021: Provinciale Staten van Gelderland (PS) heeft de Regionale Energiestrategie 1.0 (RES 1.0) van RES regio Rivierenland vastgesteld op 9 juni 2021 basis van het document van de RES regio d.d. maart 2021 waarin aanpassingen naar aanleiding van de besluitvorming in de gemeenteraad van Buren nog niet was meegenomen. De ambitie in 2030 voor Buren is in het document gesteld op 0,218 TWh. Blijkens de opname van de betreffende Statenvergadering was de gedeputeerde er van op de hoogte dat in gemeenten de besluitvorming nog moest plaatsvinden.

15 juni 2021: Op 15 juni 2021 heeft de gemeenteraad van Buren het zoekgebied voor de grootschalige opwek van energie vastgesteld.

17 juni 2021: De gemeenteraad heeft de RES 1.0 vastgesteld op 17 juni 2021. Daarbij heeft zij het besluit (het RES-bod) geamendeerd door het aandeel wind te schrappen en het aandeel zon te verhogen.

01 juli 2021: Op 1 juli 2021 heeft RES regio Rivierenland de RES 1.0 regio Rivierenland aangeboden bij het Nationaal Programma RES (NPRES) in Den Haag. In de aanbiedingsbrief is gemeld dat in Buren het aandeel wind uit de lokale bijdrage aan het RES-bod is gehaald. De oppervlakten zonneveld en zon-op-grote-daken zijn verhoogd. Het aandeel van de gemeente Buren in het bod RES 1.0 wordt hiermee verlaagd van 0,218 naar 0,154 TWh. Daarbij wordt door de RES regio aangetekend dat: *“Dit betekent dat de marge is verkleind, maar dat bovengenoemde aanpassingen geen consequenties hebben voor ons regionale bod.”*

Door het besluit van de gemeenteraad van Buren wordt de ambitie in 2030 gewijzigd naar 0,154 TWh. Dit is ook opgenomen in het bod ingediend bij NPRES. Het bod van RES regio Rivierenland bleef ongewijzigd omdat daarin voldoende overcapaciteit zit.

Buren voldoet aan haar RES-bod voor 2030

Gemeente Buren heeft een zodanig aantal projecten zon op land en zon op water waarvoor de vergunning is verleend of is aangevraagd dat verwacht mag worden dat de ambitie van 0,154 TWh in 2030 behaald zal worden.

Zon op dak:	Bestaand	0,0149 TWh
	Ambitie	0,0482 TWh
Zonnevelden:	Roodakker	0,0110 TWh
	Molenkampen	0,0120 TWh
	Essenbos	0,0080 TWh
	Beldert	0,0150 TWh
	Lingesolar	0,0011 TWh
	Lingemeer	0,0087 TWh

	WSRL Eck en Wiel	0,0010 TWh
	WSRL Lienden	0,0013 TWh
	Panderweg	0,0360 TWh
Windturbines:	Veldsteeg Lienden	0,0220 TWh
TOTAAL		0,1792 TWh

Als provincie uitgaat van het RES-bod zoals ingediend bij NPRES dan moet ook zij constateren dat er geen aanleiding is om te veronderstellen dat gemeente Buren haar RES-bod van 0,154 TWh niet zal halen.

Uit de bijlage bij de Statenbrief d.d. 14 december 2023 blijkt dat Gedeputeerde Staten er van uit gaat dat: *“Windpark Echteld-Lienden blijkt te zijn opgenomen in de RES1.0 voor een totale jaaropbrengst van 0,140 TWh/jr (en daarbij is gerekend met 7 windturbines die elk een theoretische opbrengst van 0,020 TWh/jr hebben*). Dit blijkt uit de voortgangsrapportage van april '23, zoals die door GS is vastgesteld en ook door de colleges van de gemeenten.”*

In de betreffende voortgangsrapportage van april '23 is een tabel opgenomen waarin alle energieprojecten op het grondgebied van Buren zijn opgenomen. Ook het Provinciaal Inpassingsplan Echteld – Lienden is door de RES-regio als “nieuw in de pijplijn” toegevoegd. Dit boven het RES-bod van de gemeente Buren.

De redenering van de provincie dat daarmee het windpark ook onderdeel uitmaakt van de RES 1.0 klopt niet ten aanzien van de gemeente Buren. Het gaat zonder motivatie voorbij aan de besluitvorming in de raad van de gemeente Buren. Uitkomst is dat de provincie de ambitie voor Buren verhoogt naar 0,234 TWh. Dat is meer dan 50% boven het RES-bod.